

II.2. TRIBUNAL SUPREM I DIRECCIÓ GENERAL DELS REGISTRES I DEL NOTARIAT

Jaume VERNET I LLOBET
Catedràtic de dret constitucional
Universitat Rovira i Virgili

Agustí POU I PUJOLRÀS
Professor de llenguatge jurídic
Universitat de Barcelona

Durant el període d'aquest comentari, de juliol a desembre de 1999, el Tribunal Suprem dicta vuit sentències relatives a qüestions relacionades amb la funció pública en comunitats autònomes on és declarat un règim de doble oficialitat. Entre elles hi ha tres sentències del mateix tenor, concretament les de 24 de maig, de 22 de juny i d'1 de juliol, que es refereixen a tres acords municipals mitjançant els quals s'aprovava, amb matisacions o sense, una denominada «ordenança típus dels municipis bascoparlants». El Tribunal Suprem cassa les sentències del Tribunal Superior de Justícia del País Basc, tot acceptant majoritàriament les tesis de l'advocat de l'Estat, qui va complir l'ordre del governador civil d'impugnar les ordenances municipals. Posteriorment, destaquem dues sentències importants, de 15 i de 21 d'octubre de 1999, en les quals s'enjudicia l'acord del Consell General del Poder Judicial de 25 de febrer de 1998 en què s'establien, en la carrera judicial, uns criteris de valoració nous del coneixement de les llengües pròpies a les comunitats autònomes amb doble oficialitat declarada. La resta de sentències, dins del camp de la funció pública, tracten la qüestió en tres diversos àmbits. No hi manca una sentència més, la de 25 de juny de 1999, a causa de la tossuderia de l'advocat de l'Estat a la comunitat autònoma basca sobre l'amplement debatut reglament del personal ARCEPAFE. Sense sortir del País Basc, provocat per la mateixa causa, la STS de 6 de juliol de 1999 tracta de les bases d'una convocatòria per a professors d'una escola de teatre en la qual recorda la seva reiterada doctrina jurisprudencial contrària a la posició del lletrat públic. Finalment, apareix un tema relativament nou, ubicat a Galícia, sobre la llengua d'ús oficial en un ajuntament de la comunitat autònoma esmentada. En aquesta Sentència, la STS de 23 de juliol de 1999, es ratifica la posició del Tribunal Superior de Justícia contrària a la corporació municipal. El motiu no és la infracció de la cooficialitat lingüística, sinó la mera possibilitat que es produeixin situacions conflictives. Aquesta resolució realitza més un judici d'intencions que no pas llista un seguit d'infraccions inexistents.

En el mateix període ressenyem nou resolucions de la Direcció General dels Registres i del Notariat. N'hem agrupat set que tracten diferents supòsits sobre el canvi de nom propi, en les quals la DGRN no és gaire sensible ni al fet plurilingüístic ni a la llibertat de tria dels ciutadans. Les altres dues són molt significatives i mereixen un comentari més aprofundit que es farà més endavant. Una, la de 5 de juny de 1999, tracta la qüestió de l'adaptació gràfica dels cognoms a la llengua catalana, segons permet l'art. 19 de la Llei catalana 1/1998, de política lingüística. L'altra, la de 28 d'octubre de 1999, fa referència al dret de la persona interessada que els assentaments registrals siguin redactats en la llengua pròpia de la comunitat autònoma, en aquest cas la llengua catalana.

Sentència del Tribunal Suprem de 24 de maig de 1999. Sala Contenciosa Administrativa, Secc. 4a. Ponent: Mariano Baena del Alcázar. Rep. Ar. 6393.

Aquesta és la primera de la sèrie de tres resolucions del Tribunal Suprem contra les sentències respectives del Tribunal Superior de Justícia del País Basc que anul·laven parcialment uns acords municipals sobre l'ús de l'euscar a les administracions locals corresponents. Probablement no seran (ni ho són) les úniques sentències sobre aquest tema, ja que s'hi diu que l'advocat de l'Estat va complir l'ordre expressa del governador civil d'impugnar totes les ordenances municipals que seguien el patró d'una denominada «ordenança tipus dels municipis bascoparlants», elaborada per Herri Batasuna i proposada com a moció en els ajuntaments bascos.

En aquest cas, l'Ajuntament d'Aizarnazábal va aprovar una ordenança reguladora de la tipologia dels municipis bascoparlants, segons consta a la Sentència. Val a dir que la Sentència és molt pobra d'arguments i que sovint rebutja allò prescrit a l'ordenança sense fer gairebé res més que citar l'article 3 de la Constitució. De manera que si no es disposa del text articulat, ni de la sentència objecte de recurs es fa molt difícil valorar la conformitat a dret del reglament.

Així, el fonament primer de la srs menciona la sentència contra la qual s'ha interposat recurs de la manera següent:

«En su Sentencia dicho Tribunal entendiende que en el pronunciamiento a efectuar deben diferenciarse distintos bloques de artículos de la Ordenanza. Pues considera que los artículos 8 a 12, en cuanto se refieren a relaciones institucionales, regulan aspectos sobre los que no es competente el Estado [...]. [segons la stc 82/1986] «A partir de esta apreciación declara la inadmisibilidad del re-

curso interpuesto por la Administración del Estado en cuanto dicho recurso se refiere a estos artículos.

»En cambio el Tribunal a quo entiende que es disconforme a Derecho un segundo bloque de artículos de la Ordenanza. En concreto se hace este reproche al artículo cuarenta y cinco sobre la enseñanza impartida en el municipio; los artículos cuarenta y tres y cuarenta y siete que se refieren a incentivos fiscales para el fomento del uso de la lengua vasca, incentivos estos que se estiman contrarios a

la legislación sobre haciendas locales; el artículo cuarenta y dos sobre el uso de las instalaciones municipales habida cuenta de su ambigüedad y su remisión a otros preceptos contrarios a Derecho; y diversos artículos que se entiende suponen menoscabo para los habitantes del municipio que deseen hablar en castellano (artículos cuatro, cinco, catorce, diecisiete, diecinueve y veinte, veintidós, veintitrés y veinticuatro, veintiséis y veintisiete, treinta y cuatro, treinta y nueve y cuarenta, y cuarenta y cuatro)»

Així, la Sentència objecte de recurs considera contraris a l'ordenament jurídic fonamentalment els art. 4, 5, 14, 17, 19, 20, 22, 23, 24, 26, 27, 34, 39, 40, 42, 43, 44, 45 i 47, mentre que la resta de l'articulat és conforme a dret d'acord amb la Resolució del Tribunal Superior de Justícia del País Basc.

En canvi, el Suprem entén pertinent l'estudi dels articles 8 a 12 de l'ordenança que poden referir-se a les relacions entre el municipi i l'Administració general de l'Estat, ja que segons afirma, en el fonament segon, «son cosas distintas que el Estado tenga competencia o no para regular el uso de la lengua regional y que la Administración del Estado se encuentre legitimada para impugnar en vía judicial la regulación llevada a cabo si entiende que vulnera los preceptos constitucionales». És simptomàtic que el Tribunal Suprem utilitzi un terme desconegut en la terminologia juridicolingüística vigent com és el de «lengua regional», el qual no apareix en cap estatut d'autonomia ni tampoc a la Constitució, que fa referència a las «demás lenguas españolas» que seran «oficiales», segons els respectius estatuts d'autonomia, o a «las modalidades lingüísticas» utilitzades en algunes comunitats autònomes. A continuació, el Tribunal Suprem entén els articles citats contraris a la Constitució amb les paraules següents: «Por último se entiende asiste la razón al Abogado del Estado cuando alega que la regulación que se hace en los artículos ocho a doce de la Orden no es compatible con la contenida en el artículo tres de la Constitución vigente, especialmente cuando pretende obligar a la Administración del Estado a que use exclusivamente la lengua propia de la Comunidad Autónoma». Motiu pel qual cassa la Sentència objecte de recurs.

A més, l'advocat de l'Estat demana que també es declari contraris a la Constitució i a l'ordenament un seguit d'articles que no consten a la

Sentència, tret de la referència genèrica que es fa en el fonament tercer a «*tampoco se recurren la totalidad de los restantes preceptos sino sólo ciertos artículos que van del tres al treinta y dos (aunque discontinuos) de la Ordenanza*». En aquest punt la Sentència del Suprem no és gaire precisa, cosa que es rebla en les frases que segueixen: «*Respecto a dichos artículos [que no sabem quins són] es de aplicación desde luego la doctrina de este Tribunal Supremo expresada en varias sentencias, siendo la más reciente la de 13 de octubre de 1998*» [Rep. Ar. 7695 de 1998, en relació amb l'Ajuntament d'Ursúbil, comentada en el núm. 32 d'aquesta REVISTA, on no s'acollien els arguments manifestats pel lletrat de l'Estat, llevat de la qüestió de la capacitat del nou personal local on el Tribunal apuntava que en general es tracta d'una qüestió de meritació i no d'un requisit de capacitat] «*aunque las cuestiones estudiadas en ella no coinciden más que parcialmente con las que ahora nos ocupan*». Com es pot observar, la imprecisió és la regla argumentativa d'aquesta Sentència. A més, la Sentència considera que l'examen de cassació es farà únicament tenint en compte les possibles vulneracions a la Constitució, però no les que puguin existir eventualment respecte a la Llei 10/1982, bàsica de normalització de l'ús de l'euscar, directament aplicable, com si aquesta Llei no fos part de l'ordenament jurídic i, per tant, no pogués ser motiu de cassació per infracció d'aquest.

A continuació, el Tribunal no considera inconstitucionals els art. 13 i 15 de l'Ordenança ja que el primer article «*admite las comunicaciones realizadas en cualquier idioma si no proceden del País Vasco*» i el segon «*establece que se harán de forma bilingüe las comunicaciones a los que no residan en la Comunidad Autónoma*», per la qual cosa «*no se alcanza a esta Sala que tales declaraciones que prescriben o admiten el uso del idioma oficial de España, sean contrarias al Ordenamiento jurídico*». Probablement el motiu d'impugnació podia provenir de la pretesa inadmissió de les comunicacions externes a la incorporació procedents d'Euskadi que no es realitzessin en euscar, respecte de l'art. 13, o de l'exclusió del castellà en les comunicacions de l'entitat local als qui resideixin a Euskadi, pel que fa a l'art. 15. Tanmateix, el Tribunal Suprem no s'arriba ni a imaginar aquestes interpretacions que no han estat pas argumentades.

Seguidament valora l'adequació a l'ordenament de l'art. 32 de l'Ordenança:

«[...] en el que se exige el conocimiento de la lengua vasca para acceder a cualquier puesto de trabajo no puede considerarse contrario a derecho tal pre-

cepto más que si supusiera una discriminación en cuanto se imponga la lengua vasca en la selección de personal para cubrir plazas que no estén directamente

vinculadas a su utilización por los administrados que deseen usar la lengua de la Comunidad autónoma. Tal interpretación sería contraria a derecho, pero no lo es en principio la exigencia del conocimiento de la lengua de la Comunidad au-

tónoma para acceder a los puestos de trabajo. En este sentido hemos de entender que no es de por sí contrario a la Constitución el artículo treinta y dos siguiendo la doctrina de nuestra Sentencia de 13 de octubre de 1998 antes citada.»

Sobre aquesta qüestió ja ens hem pronunciat en comentaris anteriors, per la qual cosa solament recordarem breument el nostre parer: és un greu desenfocament partir de la base que l'Administració funciona únicament en llengua castellana, ja que només així és comprensible que el Tribunal pensi que només és exigible el coneixement de la llengua basca per a aquells funcionaris que normalment es relacionen amb els particulars, però no per als altres que realitzen tasques més internes. Si l'Administració pot funcionar vàlidament en les dues llengües, com així és reconegut per la declaració d'oficialitat, llavors, perquè efectivament pugui gestionar les tasques que té encomanades en qualsevol de les dues llengües, haurà de disposar de funcionaris capacitats en les dues llengües, tinguin o no, a més a més, relació directa amb els ciutadans, els quals tenen jurisprudencialment reconegut i garantit el dret de tria lingüística.

Més endavant, en el mateix fonament jurídic tercer, el Tribunal acaba l'esmentat fonament tot afirmant:

«En cambio se produce una contradicción frontal entre lo dispuesto en el artículo tres de la Constitución y los artículos tres de la Ordenanza (eliminación de lengua distinta a la vasca en las actividades internas del Ayuntamiento), veintuno (obligación de redactar en lengua vasca todo documento relativo a la contratación), veinticinco (obligación de que todos los cargos de la administración mu-

nicipal se expresen en vasco), y sobre todo el artículo treinta y uno, según el cual el euskara es el único idioma oficial del municipio. A juicio de esta Sala asiste la razón al Abogado del Estado al argumentar que tales preceptos contradicen frontalmente el artículo tres de la Constitución y vulneran los derechos de los castellano parlantes (sic).»

La contradicció que el Tribunal considera que existeix només és palesa pel que fa a l'art. 31 de l'Ordenança, el qual reserva l'exclusivitat del caràcter de llengua oficial a la llengua basca, sense tenir en compte que l'art. 3 de la Constitució declara l'oficialitat de la llengua castellana per a tot l'Estat, cosa que inclou les administracions autonòmiques i locals, a més de les dependents de l'Estat central. Sobre el sentit del terme *estat*, el Tribunal Constitucional ha acabat per decantar-se per una interpretació àmplia,

tot i que en alguna ocasió s'ha referit al terme *estat* com a exclusiu de l'aparell central de l'Estat, sense incloure les altres administracions. Per aquest motiu sembla clar que no és possible evitar el caràcter d'oficial de la llengua castellana en qualsevol administració. Una altra cosa diferent és l'ús oficial que es faci de la llengua castellana a les administracions públiques. D'aquesta manera, no és incorrecte des de la perspectiva constitucional que l'Administració funcioni normalment en una llengua oficial no castellana, com va ser admès per les stc 46/1991 i 337/1994. El que no es pot fer és privar els ciutadans d'expressar-se en castellà davant d'aquestes administracions o negar absolutament la utilització d'aquesta llengua per les administracions, com també es deia en la stc 337/1994. En aquest sentit, no seria inconstitucional l'opció d'una administració per l'ús preferent d'una determinada llengua, cosa que és avalada estatutàriament per la declaració d'aquella llengua com a pròpia de la comunitat. Això és així, segons la mateixa doctrina del Tribunal Constitucional, en referir-se a l'Administració autonòmica i educativa de Catalunya, a les quals feien referència les sentències citades, respectivament. Aquestes consideracions avalarien una certa constitucionalitat dels art. 3 i 21 de l'Ordenança. Finalment, pel que fa al 25, no es pot oblidar que els càrrecs públics no són mers ciutadans i per tant se'ls pot exigir un compromís major amb la normalització lingüística que a la resta dels ciutadans. En aquest sentit, tampoc es vulnerarien els drets dels ciutadans castellanoparlants, ja que, a aquests, no se'ls limita el dret de tria, que és reconegut constitucionalment.

Per últim, el fonament quart de la Sentència, en resumir els motius de cassació, reprèn la seva argumentació i afegeix respecte d'aquests darrers articles comentats de l'Ordenança un nou argument sense desenvolupar. Concretament afirma:

«Deben declararse contrarios a Derecho los artículos tres, veintiuno, veinticinco y treinta y uno de la Ordenanza, en cuanto éste último establece que el euskara es el único idioma oficial del muni-

cipio, y los demás que vulneran el principio de cooficialidad de las lenguas y por tanto los derechos de los castellano parlantes (sic)».

Com hem dit en altres ocasions no existeix un principi de cooficialitat a la Constitució, sinó una doble declaració d'oficialitat en algunes comunitats autònomes d'acord amb els estatuts d'autonomia respectius. A més, de la declaració d'oficialitat es deriva que la llengua reconeguda com a oficial és un instrument vàlid i eficaç de comunicació intraadministrativa, interadministrativa i entre l'Administració i els ciutadans. De manera que de la doble oficialitat no es deriva que la doble versió idiomàtica sigui l'única tèc-

nica constitucionalment correcta, per la qual cosa l'argumentació succincta del Tribunal Suprem cau. En conseqüència, dels drets dels castellano-parlants no es pot extreure la conseqüència que l'Administració ha d'utilitzar una llengua determinada, en aquest cas, la castellana. Altrament, dels drets dels altres parlants de llengües oficials s'haurà d'observar un mateix efecte: que les administracions han d'usar la llengua del ciutadà, encara que no es relacionin directament amb ell. Aquesta conseqüència dels drets lingüístics obligaria les administracions a usar en tot moment i situació totes les llengües oficials, cosa que el Tribunal Constitucional no ha avalat. De l'oficialitat s'extreuen drets lingüístics, per concretar legalment i reglamentàriament, però els drets lingüístics no impliquen una única forma d'entendre l'oficialitat a les administracions públiques.

Sentència del Tribunal Suprem d'1 de juliol de 1999. Sala Contenciosa Administrativa, Secc. 4a. Ponent: Antonio Martí García. Rep. Ar. 6401.

La segona Sentència sobre ordenances municipals reguladores de l'ús de l'euscar es refereix a l'aprovada per l'Ajuntament de Lizartza. El context juridicopolític és equivalent al que es va donar en relació amb l'Ajuntament d'Aizarnazabal, resolt per la srs de 24 de maig de 1999, comentada abans. Des de la perspectiva sociolingüística, segons la Sentència objecte de recurs, només l'1,5 % dels empadronats utilitza la llengua castellana al municipi de Lizartza. Possiblement sigui que el citat percentatge dels residents no té coneixements suficients de l'euscar. Ara bé, malgrat el lapsus, aquesta dada aclaparadora (sigui com diu la Sentència o com nosaltres ho interpretem) no té cap mena de significació per al Tribunal, ja que expressament afirma que decideix «independentemente» de la dada esmentada, tot i que després, en el fonament jurídic sisè, s'hi torna a referir. És molt preocupant que l'Administració de justícia tanqui els ulls davant d'una realitat lingüística per molt excepcional que aquesta sigui. I ho és encara més quan la política de les institucions basques té molt en compte aquesta realitat sociolingüística per aplicar-hi les seves resolucions. No és, doncs, només una dada, sinó que és la base de la política lingüística basca fonamentada en uns estudis molt rigorosos i plasmada en la seva normativa, de la qual la Llei 10/1982, de 24 de novembre, bàsica de normalització de l'ús de l'euscar, se'n fa ressò.

El Tribunal Suprem dedica el fonament primer a reproduir fragments de la Sentència del Tribunal Superior de Justícia del País Basc contra la qual s'ha recorregut sense afegir-hi cap comentari o valoració. En el segon

fonament cita la conveniència d'entretenir-se en una anàlisi detallada d'aquest litigi, malgrat la coincidència substancial amb la seva Sentència de 24 de maig. I el fonament tercer tracta un aspecte processal sense rellevància als nostres efectes. La motivació de fons es deixa per als fonaments quart, cinquè i sisè, que seran objecte del nostre comentari.

En el fonament quart es diu que l'art. 34 de l'Ordenança:

«[...] claramente dispone que los nuevos trabajadores —funcionarios— deberán ser capaces de efectuar su actividad en euskera, y de tal contenido, ciertamente cabe inferir, [...], discriminación para el castellano y para los administrados que utilicen dicha lengua, cualquiera que fuese su número, además que también cabe aceptar, cual el Abogado del Estado refiere que esa previsión del artículo citado infringe el artículo 6 de la Ley del Parlamento Vasco, Ley 10/1982, de 24 de noviembre, que reconoce el derecho de todos los ciudadanos a ser atendidos en la lengua oficial que elijan [...] y que "a tal efecto se adoptarán

las medidas oportunas", sin olvidar que el Tribunal Constitucional, en Sentencia de 26 de Junio de 1986, al resolver el recurso de inconstitucionalidad interpuesto contra la Ley 10/1982, declaró entre otros: A) que "la cooficialidad lo es con respecto a todos los poderes públicos radicados en el territorio autonómico"; y B) que "en los territorios dotados de un estatuto de cooficialidad lingüística, el uso por los particulares de cualquier lengua oficial tiene plena validez", y también con esa doctrina se podría llegar a la misma conclusión adoptada por la sentencia recurrida.»

Sincerament, aquests arguments no ens sembla que tinguin gaire a veure amb el que s'està discutint. La demanda de capacitació lingüística d'una llengua oficial només als «nous» funcionaris no és discriminatòria per a la llengua castellana, ni per als qui utilitzin aquesta llengua. Simplement és un element diferenciador entre els que coneixen l'èuscar i els que no el coneixen, entre els que disposen de capacitació i els que no, amb independència de la llengua que parlin, utilitzin o prefereixin. A més, les discriminacions es produeixen entre les persones, no entre les llengües. L'exigència del coneixement de la llengua pròpia d'una comunitat autònoma al personal d'una administració pública que va a desenvolupar el seu treball en aquell territori no suposa una discriminació, sinó un desavantatge per als qui la ignoren, siguin residents o no, amb relació a aquelles persones més competents, des d'una perspectiva lingüística. Un desavantatge no és més que una desigualtat justificada pel context social i per les funcions específiques que s'han de dur a terme. El Tribunal Suprem torna a reproduir un error que semblava oblidat, quan en la Sentència que comentem insisteix en una pretesa discriminació entre parlants, cosa que féu en la srs de 9 d'octubre de

1989 (REVISTA DE LENGUA I DRET, núm. 15). El problema no se centra en la llengua que es parla, sinó en la llengua que es coneix i/o domina. No és una qüestió d'usos, sinó de capacitats. En aquest sentit es va expressar la STC 46/1991, FJ 3. Finalment, sobre el segon argument, el nivell d'ús de l'èuscar, ja n'hem fet esment abans, i sobre el tercer argument, la contradicció amb la Llei de normalització de l'èuscar, cau per ella mateixa. Justament amb la capacitat es podrà garantir millor *«el derecho de todos los ciudadanos a ser atendidos en la lengua oficial que elijan»*, ja que fins al moment la llengua més coneguda i utilitzada a Euskadi és el castellà, per la qual cosa les mesures de foment de la llengua basca van encaminades a la defensa dels drets lingüístics dels ciutadans, de qui els funcionaris són uns servidors.

En el fonament cinquè es fa referència a l'art. 43 de l'Ordenança, que estableix per a alguns casos una subvenció per al pagament de la taxa per la instal·lació de rètols. En concret, el Tribunal Suprem afirma que la Sentència objecte de recurs:

«[...] anula el precepto al amparo del artículo 9 de la Ley de Haciendas Locales de 28 de diciembre de 1988, que establece que "no podrán reconocerse otros beneficios fiscales en los tributos locales que los expresamente previstos en las normas con rango de ley y en el artículo 10 de la Ley General Tributaria, que obliga a regular en todo caso las bonificaciones tributarias", y claramente el artículo 43 citado de la Ordenanza incide en

tal prohibición al establecer una bonificación en la tasa por instalación de rótulos, sin que a lo anterior obste el que ciertamente el Reglamento de Servicios reconozca facultades a las Corporaciones Locales en materia de subvenciones, pues ello, obviamente lo será, tras la oportuna cobertura legal, que en este caso es exigida y no concurre, cual el Abogado del Estado refiere.»

Finalment, en el fonament sisè, el Tribunal contradiu la defensa de l'Ordenança formulada pel recurrent. Aquest entenia que no es vulnera l'art. 3.1 ni l'art. 14 de la CE perquè, en paraules que recull el Tribunal:

«[...] el Ayuntamiento ha atendido a las exigencias derivadas de la realidad socio-lingüística del término municipal de Lizartza, en el que el 95,50 % son vasco-

parlantes (sic) y sólo el 1,50 % de la población no se incluyen entre los vascoparlantes (sic), sin que éstos hayan formulado queja alguna.»

El Tribunal rebutja el motiu de cassació contra la Sentència recorreguda perquè:

«[...] los artículos 4, 5, 17, 19, 20, 40, 42 y 44 de la Ordenanza disponen que todas las actuaciones, diligencias y comunicaciones se harán en euskera, y es claro, que esa previsión expresa infringe lo dispuesto en el artículo 3.1 de la Constitución, que tras disponer que el castellano es la lengua oficial del Estado, declara que todos los españoles tienen el derecho a usarla y el deber de conocerla, pues además de que no toda la población es vasco parlante, como el propio Ayuntamiento reconoce, el artículo 3.1 de la

Constitución no dispone excepción alguna en su previsión, y por tanto su cumplimiento no admite excepción o interpretación que trate de eludir su cumplimiento, máxime, cuando el Tribunal Constitucional en la Sentencia más atrás citada, de 26 de junio de 1986, ha declarado que el uso por los particulares de la cooficialidad tiene plena validez, y ciertamente que ello no se cumple cuando se dispone sin más el uso exclusivo del euskera para todos en sus relaciones con el Ayuntamiento.»

Sobre aquestes consideracions darrerament plantejades el Tribunal sembla admetre eventualment, des de la perspectiva sociològica, que la seva argumentació seria diferent si no existís un 1,5 % de població no bascoparlant. Això és, que no n'hi hagués cap i que tots fossin capaços de parlar basc. Aquesta hipòtesi és quasi impossible, però, a més a més, coneixent la realitat lingüística d'Euskadi, la desconsideració del 95 % és aberrant i desproporcionada. Ultra això, el que compta són els qui coneixen la llengua i no els qui la parlen, tot i que al País Basc es tracta de situacions pràcticament sinònimes. En qualsevol cas la discussió jurídica va per un altre cantó. L'argumentació del Tribunal no se sosté: si tothom parlés basc estarien igualment obligats a canviar de llengua i utilitzar el castellà per complir amb la Constitució. Aquesta conseqüència no permetria el dret d'opció lingüística que tenen els bascos, dret emparat i reconegut per la Constitució segons el Tribunal Constitucional, en la Sentència precisament citada pel Tribunal Suprem en contra. En canvi, l'ús de la llengua basca en l'àmbit intern i propi de l'Administració no torba els drets lingüístics dels bascos que prefereixen expressar-se en llengua castellana, cosa que ningú no els ho prohibeix, per la qual cosa la fonamentació del Tribunal Suprem decau. I tampoc no és pertinent la citació de la STC 82/1986, ja que la «cooficialitat» permet l'ús de qualsevol de les dues llengües oficials i no n'imposa cap a l'Administració local. Ans al contrari, la jurisprudència constitucional, com hem afirmat, reconeix un dret dels ciutadans a expressar-se en la llengua oficial que més els plagui, com també ha estat recollit internacionalment.

Sentència del Tribunal Suprem d'1 de juliol de 1999. Sala Contenciosa Administrativa, secc. 4a. Ponent: Mariano Baena del Alcázar. Rep. Ar. 6411.

La tercera de les sentències s'ocupa d'una sentència del Tribunal Superior de Justícia del País Basc relativa a l'Ordenança municipal de l'èuscar a l'Ajuntament de Mallabia. En aquest cas, però, hi ha una diferència fonamental amb les dues anteriors resolucions que versaven sobre els reglaments municipals sobre l'ús de l'èuscar (srs de 24 de maig i de 22 de juny de 1999). En concret, com s'exposa en el fonament de dret primer d'aquesta Sentència, el reglament que ara es comenta no fou una translació literal de l'ordenança tipus dels municipis bascoparlants que s'anà presentant a les corporacions municipals, sinó que s'hi feren un conjunt d'esmenes. Els ajuntaments d'Aizarnazábal i de Lizartza acolliren fil per randa l'ordenança tipus, però l'Ajuntament de Mallabia va fer un esforç d'adequació a la Llei 10/1982, bàsica de normalització de l'ús de l'èuscar. El Ple municipal va aprovar el resultat de l'adaptació com a ordenança municipal essent impugnada, en via jurisdiccional, per l'advocat de l'Estat, que seguia, com en d'altres ocasions, les ordres del governador civil de la província (ara, subdelegat). La Sentència del Tribunal Superior de Justícia del País Basc va estimar parcialment el recurs contra els articles 4, 6 i 34, va declarar que sobre els articles 7 a 10 l'Estat no era competent i va desestimar la pretensió d'anul·lar la resta de l'articulat. L'advocat de l'Estat va interposar posteriorment el recurs de cassació que ara comentem. L'Ajuntament, com ha succeït en altres casos, no va comparèixer.

En el fonament segon, la Sentència declara que no es pot fraccionar la noció d'admissibilitat del recurs com va fer el Tribunal Superior de Justícia en relació amb els articles 7 a 10. En aquest sentit, com en les dues ocasions anteriors, el Tribunal Suprem afirma:

«Ciertamente, a pesar de que la competencia para la regulación del euskera pertenezca a la Comunidad Autónoma del País Vasco, ello no excluye un interés del Estado en el cumplimiento del ordenamiento jurídico respecto al uso del castellano como lengua del Estado y en el

aseguramiento y defensa de la igualdad de todos los españoles en el ejercicio de los derechos y deberes. Interés éste que desde luego es suficiente para que hubiera debido admitirse en su integridad el recurso interpuesto.»

A més, respecte dels articles 7 i 8, referits a les relacions interadministratives, el Tribunal considera que aquests preceptes no són conformes a l'art. 3 de la Constitució, ni a l'Estatut d'autonomia, ni a la Llei 10/1982, a causa de l'intent d'imposició de l'èuscar a l'Administració general de

l'Estat, com ja fou dit respecte de les resolucions anteriors esmentades. L'art. 7 disposava que l'Ajuntament ha de sol·licitar, a totes les administracions públiques o organismes oficials ubicats a Euskadi, que la documentació que se li trameti ha d'estar redactada en èuscar. I l'art. 8 permetia que la documentació que no fos redactada en aquesta llengua fos retornada al seu origen, tot demanant que fos lliurada novament en èuscar. Aquests preceptes van més enllà de les competències municipals, ja que la corporació no ha de regular la llengua en la qual altres administracions li lliuren una determinada documentació. Sobre aquesta qüestió s'hauria de pronunciar la Llei de normalització de l'èuscar, que en l'art. 8 de la Llei 10/1982 diu que les normes i resolucions de les administracions es faran de forma bilingüe.

En el fonament tercer, el Tribunal Suprem s'interessa per la resta d'articles de l'ordenança. En aquest sentit, afirma que es declararan contraris a dret aquells preceptes que, *«ignorando los preceptos de la Constitución y la doctrina del Tribunal Constitucional, imponen el uso exclusivo del euskera o su uso notoriamente preferente y menoscaban los derechos de los castellano-parlantes (sic)»*. Com és sabut, la doctrina del Tribunal Constitucional ha avalat una política legislativa normalitzadora de la llengua catalana que permetia l'ús preferent d'aquesta llengua en l'àmbit educatiu (STC 337/1994). Tanmateix el Tribunal Suprem declara contraris a dret els articles 3, 4, 6, 7, 8, 15, 16, 19, 20, 21, 28, 32, 34 i 35 i només fa una referència genèrica a la seva doctrina anterior i singularment a la comentada de 24 de maig. En canvi, no mereixen al Tribunal *«el mismo reproche ciertos artículos de la ordenanza, que se corresponden con otros de la llamada ordenanza tipo, pero en los cuales la adaptación o modificación introducida en estos casos salvan las tachas de ilegalidad»*, com succeeix als articles 11, 17, 18 i 37. No obstant això, continua el Tribunal:

«[...] ello no ocurre en todos los casos, pues son supuestos particulares los artículos catorce y veinticinco. En el primero de ellos se dispone que los impresos oficiales del Ayuntamiento se ofrecerán inicialmente al público en euskera y que sólo si alguien los solicitase en castellano se le ofrecerán en versión bilingüe, lo cual sólo introduce un matiz en la redacción del co-

rrrelativo artículo diecisiete de la ordenanza tipo y no impide que inicialmente se faciliten impresos que suponen discriminación. Por su parte el artículo veinticinco, que se corresponde con el treinta y uno de la ordenanza tipo, suprime los incisos finales de éste último, pero mantiene la declaración de que el euskera será la única lengua del Municipio.»

En conseqüència, també declara contraris a dret els articles 14 i 25. El raonament de fons contra l'art. 14 és que *«no impide que inicialmente se fa-*

cilíten impresos que suponen discriminación». Aquest argument no se sosté, ja que la discriminació no prové d'oferir uns impresos en una determinada llengua, ja que el ciutadà que els rep pot entendre'n perfectament el contingut, com fàcilment succeirà en una zona majoritàriament bascoparlant, com succeeix en el cas que ens ocupa. No és, doncs, un problema de discriminació que hauria de provar-se, sinó de compliment de la normativa general. Concretament, la Llei 10/1982 estableix en l'article 13 que els models i impresos han de ser bilingües. El Tribunal hauria de justificar la seva doctrina en la legislació aplicable i no amb judicis de valor o d'intencions. Finalment, la resta d'articles de l'ordenança, no citats expressament, els considera constitucionals a través d'una expressió una mica embolicada: «*No procede en cambio hacer la misma declaración sobre los artículos restantes de la ordenanza que no han sido expresamente citados, por lo que procede estimar sólo parcialmente el recurso interpuesto.*» S'entén que la declaració que no escau realitzar és la de considerar-la no conforme a dret que ha establert respecte a altres preceptes mencionats abans.

Sentències del Tribunal Suprem de 15 i de 21 d'octubre de 1999, Sala 3a, Secció 7a. Ponents: Manuel Goded Miranda i Fernando Martín González, respectivament. Rep. Ar. 9366 i 9368.

Ambdues sentències enjudicien l'Acord del Consell General del Poder Judicial de 25 de febrer de 1998, que disposa una nova redacció del títol III del Reglament 1/1995, de 7 de juny, de la carrera judicial, pel qual s'estableixen els criteris de valoració del coneixement dels idiomes propis de les comunitats autònomes. Aquest Reglament desplega l'article 341.2 de la Llei orgànica del poder judicial, segons el qual reglamentàriament s'han de determinar els criteris de valoració sobre el coneixement de l'idioma i del dret civil especial o foral de les comunitats autònomes que en tinguin de propis, com a mèrit preferent en els concursos per a òrgans jurisdiccionals del seu territori. El Reglament estableix l'atribució d'antiguitat en l'escalfó per coneixement de la llengua de la comunitat: 1 any per a la categoria de jutge; 2 anys per a magistrats d'òrgans unipersonals, i 3 anys per a membres d'òrgans col·legiats. La mateixa puntuació es preveu per a qui acrediti el coneixement de «dret especial o foral», i si concorren tots dos coneixements, se'n computa un més la meitat de l'altre. Així mateix, s'estableix la previsió de determinada preferència en l'adjudicació d'una plaça per ascens i una previsió genèrica per tenir en compte el coneixement de llengua en assignació de primera destinació.

Recordem que l'Acord del Consell General del Poder Judicial de 23 d'octubre de 1991, que desplegava el mateix article 341.2 de la LOPJ, va ser anul·lat per la Sentència del Tribunal Suprem de 29 d'abril de 1995 (REVISITA DE LLENGUA I DRET, núm. 25, pàg. 300) per la desproporció que suposava el mèrit atribuït pel coneixement de la llengua pròpia de la comunitat autònoma. El nou Acord, enjudiciat en aquesta Sentència, intenta donar satisfacció a les objeccions plantejades per la Sentència esmentada. Tot i això, la major part de les associacions judicials hi han interposat recurs; en aquesta ressenya el Tribunal Suprem resol els recursos de les associacions professionals Unión Judicial Independiente i l'Asociación de Jueces y Magistrados Francisco de Vitoria, basats essencialment en la vulneració del principi d'igualtat, però formulats de manera diferent, motiu pel qual els ressenyem per separat.

En la primera l'entitat recurrent planteja, en primer lloc, les objeccions següents referides a la infracció del principi de seguretat jurídica.

«La primera objeción que se opone al artículo 109 del Reglamento es que da lugar a graves problemas de seguridad jurídica, al menos en los siguientes puntos: 1) ¿Cuál será el organismo que habrá de evaluar el conocimiento del idioma?; 2) ¿Quién habrá de firmar los convenios con las correspondientes comunidades autónomas?; 3) ¿Qué ocurrirá en caso de que se discuta si la lengua que se habla en

distintas comunidades es la misma o no (catalán, valenciano, mallorquín, menorquín, ibicenco)? En cuanto a los conocimientos de Derecho Civil especial o Foral las objeciones son las mismas, en cuanto a la inseguridad sobre quién sea la autoridad académica competente y quién firmará el convenio con las comunidades autónomas, reproche que se dirige contra el artículo 111.2 del Reglamento.»

En la segona part del fonament de dret segon el Tribunal rebutja una per una aquestes objeccions.

«Las alegaciones expuestas deben ser desestimadas. El hecho de que un precepto reglamentario plantee ciertos problemas de interpretación no supone que ello atente contra el principio de seguridad jurídica contenido en el artículo 9.3 de la Constitución. Todo precepto del ordenamiento jurídico, sea legal o reglamentario, suscita cuestiones de interpretación y aplicación, sin que por ello pueda mantenerse que infringe el principio constitucional de seguridad jurídica, ya que el or-

denamiento no puede prever y resolver todos los supuestos que la realidad hace surgir. Son los órganos encargados de la aplicación del precepto y los denominados con carácter general operadores jurídicos (en el caso examinado, primero los órganos administrativos y, en caso de recurso contra su criterio; los jurisdiccionales) los encargados de dar solución a los problemas que se susciten. Las cuestiones a que alude Unión Judicial Independiente de ningún modo generan una inseguri-

dad jurídica que deba determinar la nulidad de los preceptos reglamentarios impugnados.

»El conocimiento de la lengua propia de la comunidad autónoma ha de ser acreditado por el organismo correspondiente de dicha comunidad, mediante título o certificación oficiales (artículo 109.2). La expresión es adecuada para individualizar el título o certificación que debe exigirse para la justificación del mérito. Lo mismo hemos de repetir respecto a la exigencia de un título oficial expedido por la autoridad académica competente que acredite el conocimiento de Derecho Civil Especial o Foral de una comunidad autónoma (artículo 111.2). Al examinar los títulos o certificaciones presentados, la Comisión Permanente del Consejo General del Poder Judicial, en su función de interpretación y aplicación de los preceptos reglamentarios y previa propuesta de la Comisión de Calificación, resolverá sobre su suficiencia a los fines pretendidos, dictando un acuerdo motivado, susceptible de ser impugnado ante los órganos del orden jurisdiccional contencioso-administrativo, como previenen los artículos 109.3 y 111.3 del Reglamento. No podemos apreciar en este sistema de justificación de los respectivos méritos infracción alguna del principio de seguridad jurídica, al existir una certeza razonable en la aplicación de dicho sistema, ni la parte recurrente proporciona otros argumentos a favor de su opinión.

»Los convenios con las correspon-

dientes comunidades autónomas que los preceptos impugnados prevén habrán de ser aprobados por el órgano del Consejo General del Poder Judicial que resulte competente según la normativa aplicable, constituida fundamentalmente por la Ley Orgánica del Poder Judicial y el Reglamento 1/1986, de Organización y Funcionamiento del Consejo, que lógicamente habrá de ser el Pleno (cfr. Artículo 127.14 de la Ley Orgánica del Poder Judicial). En todo caso, no corresponde al Reglamento de la Escuela Judicial la determinación de dicho órgano, por lo que no cabe atribuirle infracción del principio de seguridad jurídica en la materia.

»La tercera objeción que se formula en relación con la lengua que se habla en distintas comunidades es una simple duda de la parte recurrente, carente de apoyo normativo alguno. El artículo 108 del Reglamento menciona específicamente a las comunidades autónomas cuyos estatutos de autonomía reconocen la oficialidad de una lengua propia distinta del castellano. Las dudas que puedan suscitarse al respecto han de resolverse acudiendo a los correspondientes Estatutos de Autonomía, que establecen: cuál es, junto con el castellano, el idioma oficial de la comunidad. No se estima que exista al respecto infracción alguna del principio de seguridad jurídica, sino remisión a los Estatutos de Autonomía para decidir los problemas de interpretación que puedan suscitarse.»

Entenem que les respostes que dóna la Sentència als dubtes plantejats per la recurrent són del tot encertats. De tota manera, volem fer un parell d'observacions sobre els motius adduïts per l'associació professional recurrent. La primera, que sorprèn la confusió en què incorre repetides vegades, i que la Sentència corregeix, en no distingir entre una possible aplicació

errònia o il·legal del precepte reglamentari i la il·legalitat (en aquest cas seria inconstitucionalitat) pròpiament dita de l'enunciat normatiu. El que planteja la recurrent són tot hipòtesis d'aplicació erràtica o esbiaixada, no objeccions al contingut normatiu del Reglament. I sorprenen encara més aquests dubtes suscitats quan un precepte com l'article 341.2 de la Llei orgànica del poder judicial s'ha ignorat sistemàticament en les convocatòries de concursos de trasllat durant prop de quinze anys, sense que les associacions de jutges i magistrats dubtessin de la il·legalitat d'aquestes. La segona observació fa referència a les incerteses sobre aspectes com ara els organismes que expedeixen títols, l'òrgan capacitat per signar convenis o la identitat de les llengües que es parlen a distintes comunitats autònomes. Sorpren en aquest cas que la recurrent planteja dubtes que sorgeixen només si s'ignora la distribució de competències (ha de ser la comunitat autònoma qui digui l'organisme que expedeix els títols, en virtut de la seva competència en normalització), la consulta als estatuts (no ha de ser el Consell General el que digui les llengües oficials que hi ha) o el procediment intern del Consell General per concloure acords o convenis (el Conveni entre el Consell General i la Generalitat ja es va subscriure el 25 de març de 1999). Tants dubtes sobre la seguretat jurídica del Reglament fan que aquest cronista dubti també sobre si realment la qüestió dubtosa és la seguretat jurídica o, senzillament, la valoració de la llengua. Per contra, no es planteja la inseguretat a què aboca la previsió de l'article 114.3 del Reglament quan indica que els coneixements de llengua i dret propi «han de ser tinguts en compte» en la primera destinació, sense assenyalar com es tindran en compte. Finalment, la remissió als estatuts cal entendre-la d'acord amb la STC 75/1997 (comentada en aquesta REVISTA, al núm. 29), que admetia la unitat lingüística entre el català i el valencià, que han estat recollits en diversos estatuts d'autonomia (català al de Catalunya i el de les Illes Balears; valencià al de la Comunitat Valenciana).

La segona qüestió plantejada és la proporcionalitat dels mèrits atorgats. Reproduïm tot seguit el fonament de dret tercer que reproduceix les al·legacions en aquest sentit i la resposta que hi dona el Tribunal.

«Como segunda infracción del ordenamiento susceptible de dar lugar a la nulidad de los artículos combatidos, mantiene la asociación recurrente que la acumulación de ambos méritos puede conllevar un incremento de antigüedad específica que sea de hasta cuatro años y medio entre Magistrados y de un año y

medio entre Jueces, lo que, según su criterio, es desproporcionado "en cuanto a la valoración de formaciones específicas respecto de los conocimientos genéricos exigidos a todo Juez". A lo que añade que la norma puede atentar contra el artículo 122.1 de la Constitución al crear una suerte de doble carrera judicial —con

distintos derechos de acceso al cargo— o de doble cuerpo de Jueces.

»El motivo de impugnación no puede fundarse en la Sentencia de esta Sala Tercera del Tribunal Supremo de 29 de abril de 1995, que rechazó que el conocimiento de la lengua propia de una comunidad autónoma pudiese valorarse como mérito equivalente a seis años de antigüedad, sin otra matización, razonando que, no existiendo en la categoría de Juez ningún miembro de la Carrera Judicial con una antigüedad superior a seis años, la atribución, a los efectos de un concurso de traslado, de dicha antigüedad a quien reúna el citado mérito, suponía en la práctica, cualquiera que fuere su situación en el escalafón, la consecución del puesto a que se aspirase, convirtiendo aquel simple mérito en una preferencia absoluta, no querida por la norma de cuyo desarrollo reglamentario se trata. En el caso planteado por la Unión Judicial Independiente se opina por la recurrente que la valoración de los méritos realizada por los artículos que impugna es desproporcionada, pero sin argumentar que dicha valoración pueda determinar en la práctica la resolución del concurso correspondiente.

»La exposición de motivos del Acuerdo de 25 de febrero de 1998 es suficientemente expresiva en cuanto a la motivación que ha dado lugar a la valoración de los méritos de que se trata. Se expresa en ella que el Consejo General procedió a la realización de un estudio de los concursos de traslado correspondientes a comunidades autónomas con lengua propia o Derecho Civil especial que habían sido resueltos durante el período inmediatamente anterior, habiéndose obtenido así las medidas temporales de diferencia entre el Juez o Magistrado que

ha obtenido plaza en el concurso y el solicitante que inmediatamente le seguía en el escalafón, distinguiendo entre plazas de categoría de Juez, plazas correspondientes a órganos unipersonales servidos por Magistrado y plazas de órganos colegiados, habida cuenta de que el estudio realizado arrojaba significativas diferencias entre las tres situaciones. Las medidas obtenidas sirvieron para orientar el lapso temporal que se establece como período suplementario de antigüedad por el reconocimiento del mérito. Asimismo — continúa diciendo la exposición de motivos— con la finalidad de evitar que se produzca una quiebra de la proporcionalidad, se prevé una regla moderadora para el caso de que un mismo solicitante reúna ambos méritos (artículo 1.14) y un posible ajuste temporal a la futura evolución de la plantilla judicial (disposición adicional tercera del Acuerdo del Pleno de 7 de junio de 1995).

»La Unión Judicial Independiente no opone a estos sólidos argumentos otra objeción que su opinión, objeción que debe ser rechazada, estimando la Sala que la valoración que los preceptos reglamentarios impugnados atribuyen a los correspondientes méritos se encuentra justificada en las razones expresadas en la exposición de motivos del Acuerdo de 25 de febrero de 1998.

»La afirmación consistente en que la valoración de los méritos a tomar en cuenta en los concursos de traslados que establecen los preceptos impugnados crea una suerte de doble carrera judicial o de doble cuerpo de Jueces, con infracción del artículo 122.1 de la Constitución, carece de un mínimo fundamento, ya que la unidad del cuerpo la determina su único escalafón y su unidad de régimen jurídico, no la valoración de los

méritos que constituye el objeto del recurso, cuando la valoración de la validez de dichos méritos como preferentes y la necesidad de que reglamentariamente se fijen los criterios para su valoración están establecidas en el artículo 341.2

de la Ley Orgánica del Poder Judicial.

»Lo expuesto conduce a la desestimación de los motivos de impugnación examinados y, con ellos, del recurso contencioso-administrativo interpuesto por la Asociación Judicial Independiente.»

En definitiva, el raonament que el Tribunal oposa a les alegacions de la recurrent sobre la desproporció és la mateixa exposició de motius de l'Acord objecte del recurs. I aquest justifica el sistema d'atribució de mèrits per raó de coneixement de llengua i de dret especial o foral sobre la base de no alterar fortament la situació en l'escalafó fins al punt que es pugui atribuir una millor posició al concursant actual que al que ha guanyat una plaça en el concurs de trasllat immediatament anterior, així com la reducció del temps d'antiguitat quan concorren el mèrit de llengua i el de dret civil especial. D'altra banda, la Sentència tampoc fa un raonament més profund sobre la vulneració del principi de proporcionalitat i, per tant, del d'igualtat, atès que considera que la recurrent no ha raonat en què consisteix la desproporció. És en la Sentència de 21 d'octubre de 1999, que ressenyem tot seguit, on el Tribunal fa una major reflexió de fons sobre la qüestió.

La Sentència de 21 d'octubre de 1999 resol el recurs plantejat per l'Associació de Jutges i Magistrats Francisco de Vitoria sobre la mateixa qüestió que la sentència anterior. El recurrent, després de fer un recorregut dels precedents i antecedents de la resolució objecte del recurs —que ja hem recordat al principi d'aquesta ressenya—, hi formula les objeccions següents, basades en la vulneració del dret a l'accés a càrrecs i funcions públics en condicions d'igualtat de l'article 23.2 de la Constitució.

«e) que el Acuerdo ahora recurrido viene a mantener la discriminación hacia los miembros de la Carrera Judicial que no posean el conocimiento de la lengua propia de la comunidad autónoma, vulnerándose con ello, siempre según la Asociación recurrente, la igualdad reconocida en el art. 14, en relación con el art. 23.2 de la Constitución al considerarse desproporcionado el plus de antigüedad en sí mismo, tanto en lo referente al conocimiento jurídico como al conocimiento de la lengua o idioma pro-

pio de cada comunidad autónoma, siendo también desproporcionado el plus de antigüedad por el conocimiento de este último en relación con el conocimiento del Derecho Civil Especial o Foral de la comunidad autónoma, al igualar y dar el mismo valor a un conocimiento extrajurídico (el de la lengua oficial) y a un conocimiento estrictamente jurídico (el del derecho propio de una comunidad) cuando éste debe prevalecer sobre aquél, sin que se pueda igualar ambos conocimientos; y f) que es excesiva la valoración en

los que se refiere a las plazas de Magistrado, especialmente a las correspondientes a órganos colegiados, y que con los criterios de valoración de conocimiento de la lengua y del Derecho Civil Especial o Foral de la comunidad autónoma que

introduce el Acuerdo que se recurre, al no especificarse y concretarse aquéllos de manera clara, puede darse lugar a manipulaciones, incrementándose la vulneración de la igualdad».

En el fonament de dret segon el Tribunal recorda que el preàmbul de l'Acord objecte de recurs indica que l'atribució dels mèrits té en compte els criteris establerts en la Sentència de 29 d'abril de 1995. En els fonaments de dret tercer i quart aborda la vulneració hipotètica de la igualtat en l'accés a la funció judicial.

«TERCERO. — *La alegaciones de la Asociación recurrente referidas a una genérica vulneración del principio de igualdad establecido en el art. 14, en relación con el 23.2, ambos de la Constitución, por razón de una invocada discriminación hacia los miembros de la Carrera Judicial que no posean el conocimiento de la lengua propia de las comunidades autónomas que la tengan distinta a la del castellano y a las que pretendan acceder, carecen hoy de cualquier posibilidad de ser aceptadas y tomadas en consideración, por cuanto que el mérito de tal conocimiento viene hoy recogido, con el carácter de preferente, además, en el art. 341 de la Ley Orgánica 6/1985, de 1 de julio, del Poder Judicial, y más que suficientemente refrendado desde Sentencias de esta Sala como las de 16 de abril de 1990 y 8 de julio de 1994, que vinieron a señalar que la doctrina legalmente vigente sobre la materia puede resumirse en el sentido de que el principio general sigue siendo el de que pueda valorarse como mérito no eliminatorio el conocimiento de las lenguas españolas diferentes del castellano, de que para concretas y determinadas plazas los poderes públicos competentes pueden darle dicho carácter al*

conocimiento del idioma cooficial de la respectiva comunidad autónoma, y que la finalidad de esta excepción al principio general es la de proveer a la presencia en la administración de personal que hable en lengua vernácula, como modo de garantizar el derecho de usarla por parte de los ciudadanos de la respectiva comunidad (Sentencia del Tribunal Constitucional de 26 de junio de 1986), reconociéndose en otras de esta Sala, como las de 22 de enero, 17 de mayo y 8 de julio de 1991, la constitucionalidad de resoluciones en las que se establecía, incluso, la obligatoriedad de tal conocimiento para optar a determinados puestos de trabajo, así como en la del Tribunal Constitucional de 26 de febrero de 1991, la constitucionalidad del inciso final del art. 34 de la Ley del Parlamento de Cataluña 17/1985, de 23 de julio, de la función pública de la Administración de la Generalitat, que establece, en cuanto al personal al servicio de la misma, que en el proceso de selección deberá acreditarse el conocimiento de la lengua catalana, entendiéndose la sentencia que el principio de mérito y capacidad para el acceso a la función pública (art. 103.3 de la Constitución) supone la carga para

quien quiera acceder a ella de acreditar las capacidades, conocimientos e idoneidad exigibles para la función a que se aspira.

«CUARTO. — En definitiva, pues, la exigencia del conocimiento del idioma en cuestión es perfectamente incluíble dentro de los méritos y capacidades requeridas, habiendo otras sentencias más recientes de esta Sala, como las de 18 de abril de 1995, de 19 de febrero y 26 de marzo de 1996 y 16 de junio de 1997 que siguieron igual criterio, también aplicado en la de 1 y 8 de marzo de 1999 que, con rigor técnico, explican con claridad que tal es el estado actual de la cuestión en cuanto a que el reconocimiento como mérito del conoci-

miento de dichas lenguas, salvo en supuestos que aquí no concurren, no vulnera el principio de igualdad proclamado en el art. 14, en relación aquí con el art. 23.2 del Texto Constitucional, al igual que sucede con el conocimiento del Derecho Civil Especial o Foral, en relación con aquellas comunidades autónomas que "gocen" de él, también valorable como mérito según el mismo art. 341 de la Ley Orgánica del Poder Judicial, al que, en su caso, cabría atribuir vicio de supuesta inconstitucionalidad, nunca imputable al Acuerdo hoy recurrido, que en dicho precepto se apoya, y que también se acepta como mérito en la Sentencia mencionada de esta Sala de 29 de abril de 1995.»

El raonament del Tribunal és encertat. En definitiva, aplica la doctrina que ha recaigut fins ara sobre accés a la funció pública a l'accés al cos judicial. Volem destacar tres elements de l'argumentació del Tribunal que ens semblen positius. En primer lloc, des del punt de vista de la inexistència de discriminació, el Tribunal assenyala que en aquestes alçades plantejar-se una discriminació per valorar el coneixement de la llengua és partir d'una concepció primària i rigorosament homogeneïtzadora d'aquest principi; en aquest sentit, doncs, avala el tracte desigual justificat en l'objectiu de preservar la diferència —la normalització de la llengua pròpia—, que és precisament el que pretén protegir el principi d'igualtat. En segon lloc, l'alt Tribunal exposa tota la doctrina sobre l'accés a la funció pública en un sentit evolutiu, des de la consideració de la valoració de la llengua com a mèrit no eliminatori —màxima possibilitat que establia el Tribunal Suprem en les seves primeres sentències— fins a l'acceptació del coneixement de la llengua com a requisit per accedir a la funció pública. Així, encara que expressament no ho digui, la conseqüència lògica del seu raonament seria l'acceptació de la valoració de la llengua com a requisit —i no solament com a mèrit— en l'adjudicació de places judicials en una comunitat en llengua pròpia. I en tercer lloc, rebutja categòricament la inconstitucionalitat de l'Acord per un motiu que, sense dir-se en la Sentència de 29 d'abril de 1995, se'n despenia, això és, si l'Acord fos inconstitucional pel simple fet d'atribuir un mèrit per coneixement de la llengua pròpia, també ho serien totes les previsions lingüístiques de la Llei orgànica del poder judicial, i això el Tribunal mai no ho havia apuntat.

Un cop establerta la legitimitat de l'atribució d'un mèrit, el Tribunal analitza si aquest, tal com el configura l'Acord, s'ajusta al criteri de proporcionalitat a què s'ha de cenyir per no incórrer en discriminació. La presumpta desproporció s'examina en dos sentits: entre l'atribució del plus d'antiguitat que seria raonable i el que es dona, i entre l'antiguitat que s'atorga per coneixement de llengua i la que s'atorga per coneixement de «dret civil especial o foral».

«QUINTO. — Queda, pues, reducido el ámbito de lo que es debatible a determinar si en la valoración de tales méritos se ha producido "desproporción" al otorgarse el plus de antigüedad de que se hizo mención en la "cuantía" que establece el Acuerdo impugnado, y a si, en concreto, concurre tal "desproporción" entre el mérito del conocimiento del idioma y el relativo al del derecho Civil Especial o Foral, al atribuirse a ambos en el acuerdo el mismo plus cuando, según la Asociación recurrente, este último, de naturaleza jurídica, debería prevalecer sobre aquél, de carácter extrajurídico, "sin que en ningún momento se puedan igualar", en el sentir de la Asociación, y, ciertamente, la cuestión de la debida proporción a la que aspira dicho Acuerdo, según su propio preámbulo, una vez que se declaró en la Sentencia de esta Sala de 29 de abril de 1995 que la valoración del conocimiento del idioma, contenida en el Acuerdo anterior de 23 de octubre de 1991, no resultaba ni razonable ni proporcionada, impone a esta Sala el enjuiciamiento de una cuestión que, referida a un concepto tan difuso e indeterminado como es el de "proporcionalidad", que viene a equivaler a "armonía", a "correspondencia", a "conformidad", a "acomodo", y a "equilibrio", no deja de ofrecer graves dificultades, en su relación con el carácter de "razonable" necesariamente exigible.

»SEXTO. — En torno a dicha cuestión,

la Sala no puede dejar de tomar en consideración el "esfuerzo", como expresa el abogado del Estado, que ha realizado el Consejo General del Poder Judicial, según resulta de la exposición de motivos del Acuerdo recurrido, para conseguir ese criterio de proporcionalidad, que la Asociación recurrente niega que se haya logrado, pero sin invocar razonamientos, justificaciones o fundamentos suficientes que pudieran convencer a esta Sala de que no concurre la debida proporción, y sin señalar cuáles serían a su juicio los criterios que debieran seguirse para una más adecuada valoración al otorgarse el plus de antigüedad de referencia, sensiblemente disminuido en el Acuerdo recurrido con respecto al anterior judicialmente anulado, y para lograr que no fuera "excesiva", como expresa la recurrente, la valoración que en el recurrido se establece, lo que, ya de por sí, implica la improcedencia de que esta Sala reconozca en ella, en vista de su novedad y de las explicaciones que la justifican, según el propio Consejo, una desviación arbitraria o irrazonable de la valoración que resultaría justa, proporcionada, adecuada y razonable, tal como entendemos que es, y que, además, se razona de modo suficientemente consistente.

»SÉPTIMO. — Las alegaciones de la misma parte recurrente en torno a que el plus de antigüedad por el conocimiento de la lengua de la comunidad autónoma

resulta desproporcionado con relación al que se establece por el conocimiento del Derecho Civil Especial o Foral de la misma, porque se iguala y se da el mismo valor a aquel conocimiento extrajurídico que a éste, estrictamente jurídico, no dejan de ofrecer un cierto contrasentido, en cuanto que, por un lado, parece minimizarse tal conocimiento del Derecho Civil Especial o Foral, cuando se expresa que no sólo es estudiado en todas la universidades de Derecho de España sino que constituye parte indispensable de la formación que se les exige para el ingreso en la Carrera Judicial —y que debe presumirse en todos y cada uno de los Jueces y Magistrados que conforman el escalafón de ésta—, mientras que, por otra parte, se solicita para dicho conocimiento jurídico una mayor valoración que para el de la lengua, por deber prevalecer “indiscutiblemente” el de aquél, “sin que en ningún momento se puedan igualar”, toda vez que se parte de que el conocimiento de carácter jurídico es algo parecido a un patrimonio común e igual en todos los Jueces y Magistrados y, al mismo tiempo, se pide una mayor valoración de éste respecto del que procede por el conocimiento de la lengua, que no sería tan común, pero además de que esta Sala no comparte aquella optimista manifestación, aun-

que desearía compartirla por resultar cierta, que no lo es, toda vez que dicho conocimiento ha de derivar de una cierta especialización en el estudio y en la aplicación de aquel derecho, que no es igual en todos los Jueces y Magistrados, y que debe venir acreditado por un título oficial expedido por la autoridad académica competente, tampoco advierte esta Sala desproporción alguna en la igualdad de valoración cuando resulta que el Acuerdo impugnado lo que excluye es una valoración desigual como la que se contenía en el anulado, de conformidad con lo que resultaba de la Sentencia de esta Sala de 29 de abril de 1995, que rechazaba tal valoración desigual, doble, a favor de la del conocimiento de la lengua, pero que no rechazaba la igual valoración, al basarse la de este último, aunque su carácter sea extrajurídico, en fundamentos, razones, justificaciones y consideraciones sobradamente suficientes como para otorgarle la que se establece en el Acuerdo que se recurre, igual a la del conocimiento de naturaleza jurídica, porque aquéllos también deben ser tomados en consideración, todo lo cual ha de motivar la desestimación del recurso, sin que en contra valgan temidas manipulaciones, que siempre podrían ser susceptibles de revisión.»

La valoració que podem fer d'aquestes sentències ha de ser positiva, atesos el termes de la impugnació; és a dir, és positiva perquè rebutja clarament les pretensions dels recurrents —per altra banda, fora de lloc en l'estat actual de la doctrina pel que fa a aquesta qüestió. De tota manera, tal com ja vam assenyalar en la ressenya de la Sentència de 29 d'abril de 1995, sovint esmentada, i hem reiterat en sentències sobre els altres cossos judicials, la valoració de la llengua pròpia com a mèrit no deixa de ser una mala solució, si es vol provisional, per assegurar la plena capacitat lingüística del personal de l'Administració de justícia que, al capdavall, i amb els matisos que es vulgui, són funcionaris que, com la resta, estan al servei

del ciutadà i vinculats per la legislació, en aquest cas lingüística, de la comunitat on exerceixen la seva funció. Amb el criteri d'atribució de mèrit difícilment es poden complir els mandats de la Llei de política lingüística, que en l'article 2.2.b estableix que les institucions no dependents de la Generalitat han d'usar de manera preferent la llengua catalana, o l'article 13 de la mateixa Llei, que, entre altres previsions, estableix el dret del ciutadà a rebre sentències i interlocutòries en la llengua que esculli. Fins i tot la redacció actual del Reglament de la carrera judicial tampoc s'avé gaire amb la mateixa estipulació de l'article 341.2, que preceptua que el coneixement de llengua constitueix un mèrit preferent; certament la preferència actualment no es veu enlloc. Aquests mandats, doncs, lliguen poc amb la migradesa del perfil lingüístic dels jutges i magistrats, als quals només es valora la llengua com a mèrit, mèrit que, pel que fa a Catalunya, s'aconsegueix amb un nivell B o de coneixements elementals de llengua catalana, d'acord amb el Conveni subscrit entre la Generalitat i el Consell General del Poder Judicial.

*Sentència del Tribunal Suprem de 25 de juny de 1999, Sala 3a, Secció 7a.
Ponents: Manuel Goded Miranda. Rep. Ar. 6451.*

L'advocat de l'Estat recorre en cassació contra la Sentència d'instància que resol el recurs formulat contra l'Acord de la Junta de Govern de la Mancomunitat de l'Alt Deba que donava eficàcia com a Reglament de personal al IX ARCEPAFE de la Comunitat Autònoma del País Basc. Entre les previsions impugnades n'hi unes de caràcter lingüístic, concretament els preceptes del títol «De l'exercici dels drets lingüístics dels empleats públics forals». El lletrat de l'Estat allega que la matèria lingüística regulada excedeix l'àmbit de la potestat reglamentària i convencional dels ens locals, a la qual cosa el Tribunal respon que això no és cert, i l'únic que cal és que es respectin les normes superiors. També addueix el recurrent que no es preveu cap ajuda per a l'aprenentatge i perfeccionament del castellà i que no es preveu cap límit pressupostari per als cursos de basc. El Tribunal hi respon assenyalant que els termes en què s'expressa el recurs són genèrics i són qüestions no suscitatejades en instància.

Un cop més, doncs, l'Estat impugna previsions lingüístiques dels ARCEPAFE (com hem recollit en moltes de les nostres cròniques de jurisprudència), impugnació que, com en tants d'altres casos, el Tribunal desestima sense excessius raonaments, atesa la inconsistència de la formulació de l'advocat de l'Estat. Reiterem, per altra banda, que la institució que im-

pugna hauria de prendre nota de la més que reiterada jurisprudència del Tribunal Suprem.

*Sentència del Tribunal Suprem de 23 de juliol de 1999, Sala 3a, Secció 4a.
Ponent: Antonio Martí García. Rep. Ar. 6766.*

L'Ajuntament de Castro de Rei (Galícia) adopta un acord en el qual es declara el gallec com a idioma oficial de la corporació en tots els seus àmbits de relació. Impugnat per l'advocat de l'Estat, la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia anul·la l'acord municipal. Contra aquesta Sentència la Junta de Galícia interposa recurs de cassació davant el Tribunal Suprem, el qual ratifica la Sentència d'instància.

En el primer fonament de dret es reproduïx l'argumentació principal de la Sentència objecte de cassació:

«Necesario es empezar por significar que la demanda no cuestiona la cooficialidad del idioma gallego como lengua propia de Galicia, su uso por todos los ciudadanos y por los poderes públicos, su necesaria potenciación y enseñanza, o su utilización por las Corporaciones Locales (art. 5 del Estatuto de Autonomía, art. 4 de la Ley de Normalización Lingüística y art. 1 de la Ley sobre Uso del Gallego como lengua Oficial de Galicia por las Entidades Locales). Lo que en realidad cuestiona es la legalidad de la declaración contenida en el punto primero del acuerdo recurrido en cuanto se estima que al establecer que el gallego será el

idioma oficial de la corporación en todos sus ámbitos de relación, se adopta una postura ambigua e imprecisa que puede originar situaciones conflictivas con relación al uso del otro idioma oficial. Del tenor literal del texto aprobado en acuerdo recurrido no cabe deducir que su alcance se limita a declarar la utilización del gallego por Corporación Municipal, declaración indiscutiblemente amparada por los Textos Legales citados, sino que cabe entender que excluye como idioma oficial el castellano, lo que, por infringir la cooficialidad reconocida en dichos textos, debe originar la estimación del recurso.»

L'argumentació que empra el jutgador d'instància no és que el text de la declaració infringeixi per contrari la cooficialitat amb el castellà, sinó que «*se adopta una postura ambigua e imprecisa que puede originar situaciones conflictivas con relación al uso del otro idioma oficial*». El motiu de l'anul·lació no és la contradicció amb l'oficialitat del castellà, sinó la possibilitat que es produïxin situacions conflictives. Això és, el text no és invàlid perquè és inconstitucional —en ignorar el sistema de doble oficialitat—, sinó perquè admet aplicacions inconstitucionals. Sens dubte, com ha dit el

Tribunal Constitucional, la hipotètica interpretació anticonstitucional en l'aplicació d'una norma no en pot determinar la invalidesa. Aquesta línia argumentativa, però, és la que segueix la resolució que ara ressenyem, i que es desenvolupa en el segon fonament de dret.

«SEGUNDO. — La Junta de Galicia, en el único motivo de casación al amparo del artículo 95.1.4 de la Ley de la Jurisdicción, estima que la sentencia recurrida ha infringido lo dispuesto en el artículo 5 del Estatuto de Autonomía de Galicia, aprobado por la Ley Orgánica 1/1981 de 6 abril en relación con el artículo 3.2 de la Constitución, y procede rechazar tal motivo de casación, pues además de que dada la naturaleza del recurso de casación y conforme a reiterada doctrina de esta Sala, entre otras, Sentencias de 23 de diciembre de 1993, 14 de abril de 1994 y 27 de abril de 1999, no se pueden revisar en casación los hechos apreciados por el Tribunal de Instancia, es de significar que la sentencia recurrida ha estimado y declarado que el acuerdo impugnando “excluye como idioma oficial el castellano”, y a partir de tales hechos se ha de entender y estimar que la sentencia ha aplicado adecuadamente lo dispuesto en los artículos citados, pues el artículo 5 del Estatuto de Autonomía de Galicia, tras referir en el número primero, que la lengua propia de Galicia es el gallego, en su número 2 expresamente dispone que “Los idiomas gallego y castellano son oficiales en Galicia y todos tienen el derecho de conocerlos y usarlos”, y el artículo 3, de la Constitución, declara que el castellano es la lengua española oficial del Estado, que todos los españoles tienen el

deber de conocerla y el derecho a usarla y que las demás lenguas españolas también oficiales en las respectivas Comunidades Autónomas de acuerdo con sus Estatutos, y por ello y por razón de que conforme al artículo 137 de la Constitución, el Estado se organiza territorialmente en municipios, es claro, que tan idioma oficial del municipio de Castro de Rei, es el gallego como el castellano, sin necesidad de que hubiese hecho al respecto declaración alguna, y si además de declarar el acuerdo, antecedente de esta litis, que el idioma oficial es el gallego, declara sin exclusión alguna que será el idioma utilizado en todos los ámbitos de relación, es obvio también, que con ello está no sólo posibilitando la exclusión del uso del castellano, sino también condicionando la actuación de los particulares desconociéndoles el derecho de usar el castellano, que la propia Constitución y el Estatuto de Autonomía les reconocen.

»Debiendo en fin recordar, que el Tribunal Constitucional en Sentencia de 26 de junio de 1986, ha declarado entre otros: A) que “la cooficialidad lo es con respecto a todos los poderes públicos radicados en el territorio autonómico”; y B) que “en los territorios dotados de un estatuto de cooficialidad lingüística, el uso por los particulares de cualquier lengua oficial tiene plena validez”.»

Posem en relleu diverses afirmacions fetes en el raonament de Tribunal. Per començar, una afirmació de caràcter processal. La Sentència assenyala que, d'entrada, no pot revisar els fets apreciats pel tribunal

d'instància i que un d'aquests fets és que l'acord impugnat exclou com a idioma oficial el castellà. Certament, i no cal analitzar-ho gaire a fons, sembla que això no és un fet, sinó justament el mandat que la Sentència d'instància dedueix de la norma impugnada després d'haver-la contrastat amb els textos legals i amb la Constitució i l'Estatut. Segonament, cal destacar que la Sentència ratifica l'anul·lació de l'acord municipal no pel que diu, que pel que sembla és ben poc, sinó pel que deixa de dir, que el castellà és idioma oficial i que qualsevol ús que se'n faci és perfectament vàlid, d'acord amb el marc legal i estatutari. En aquest punt la Sentència entra en una contradicció evident perquè, d'una banda, assenyala que no calia dir que el galleg era oficial, perquè ja ho és en virtut de normes superiors, però, per l'altra, diu que l'acord és inconstitucional perquè no estableix que el castellà és oficial i que hi ha un dret a usar-lo per part dels ciutadans, quan lògicament tot això s'ha d'entendre sense necessitat d'explicitar-ho. Per acabar-ho d'adobar, afegeix arguments que corroboren la cooficialitat del castellà a tots els territoris i a totes les institucions de l'Estat i la validesa de qualsevol llengua oficial en el territori on ho és, esmentant la doctrina del Tribunal Constitucional, quan aquesta qüestió no s'ha posat en dubte. Finalment, al nostre entendre, l'acord se cenyeix al que estableix l'article 1 de la Llei 5/1988, de 21 de juny, sobre l'ús del galleg com a llengua oficial de Galícia per les corporacions locals, el qual estableix que:

«1. Les convocatòries de sessions, ordres del dia, mocions, vots particulars, propostes d'acord, dictàmens de les comissions informatives i actes de les entitats locals de Galícia s'han de redac-

tar en llengua gallega. 2. Sens perjudici del que diposa l'apartat anterior, aquestes entitats poden fer-ho, a més a més, en l'altra llengua oficial.»

La voluntat de la Llei, deixant un marge de maniobra a les corporacions locals, és que tot es faci en galleg, per bé que preservant, com és la lògica de l'aplicació del conjunt normatiu existent, els drets dels ciutadans i l'oficialitat del castellà. En definitiva, el que fa l'acord impugnat és fer una declaració genèrica i de principi de conformitat amb el marge de discrecionalitat que la Llei li confereix, que és precisament establir el galleg com a llengua general de relació de la corporació, això és, establir l'ús oficial de la llengua gallega, sense esmentar, perquè tampoc ho ha de fer, l'oficialitat del castellà.

En el tercer fonament de dret el Tribunal dona un argument més a favor de l'anul·lació, que és l'existència de casos iguals en què s'ha optat igualment per l'anul·lació.

«TERCERO. — Además de lo anterior, también es de señalar que de igual forma hubiera procedido la desestimación del motivo de casación aducido en el presente recurso de casación, por aplicación del principio de igualdad, consagrado en el artículo 14 de la Constitución, que conforme a reiterada doctrina del Tribunal Constitucional, exige fallos iguales para supuestos iguales, pues esta Sala por Sen-

tencias de 24 de mayo de 1999 y 22 de junio de 1999, ha tenido ocasión de desestimar recursos de casación interpuestos contra sentencias que anulaban otros acuerdos de distintos Ayuntamientos, que aprobaban en forma similar, al caso de autos, mociones sobre el uso esta vez del euskera, discriminando al castellano y a los derechos de los no vascoparlantes (sic).»

Amb aquesta darrera raó el Tribunal acaba d'arrodonir el desencert. Les sentències que esmenta, ressenyades en aquest mateix número de la REVISTA, són ben diferents, i amb reglaments impugnats molt més complexos que la simple previsió del que estem comentant ara. La tècnica de posar en un mateix sac casos diferents i argüir el principi d'igualtat no fa sinó subratllar la manca de fonament de la decisió adoptada en el cas present.

Com s'ha indicat abans, no és procedent anul·lar aquest acord per una hipotètica aplicació esbiaixada. I menys encara per no establir una previsió que se sobreentén. I encara menys quan hi ha sentències del Tribunal Constitucional, com la 103/1999, de 3 de juny de 1999 (vegeu REVISTA DE LENGUA I DRET, núm. 33), on es dona per constitucional una previsió com l'article 16.1 de la Llei de marques que estableix que «tant la sol·licitud com la resta de documents que s'han de presentar en el Registre de la Propietat Industrial han de ser redactats en castellà», previsió que ignora completament la doble oficialitat i els drets lingüístics dels ciutadans.

*Sentència del Tribunal Suprem de 6 de juliol de 1999, Sala 3a, Secció 7a.
Ponent: Juan José González Rivas. Rep. Ar. 6912.*

L'objecte d'aquesta Sentència són les bases d'una convocatòria de proves selectives per a la provisió de places vacants de personal laboral, concretament de la plaça de professor d'interpretació i una de professor d'expressió oral de l'Escola de Teatre Anzerti, en què la prova de basc tenia caràcter voluntari i una puntuació de 0 a 20 punts. El recurs és presentat per l'advocat de l'Estat contra la Sentència d'instància que prèviament havia desestimat la pretensió anul·latòria del recurrent.

Val a dir que, en el fonament de dret segon, el Tribunal declara que no era procedent l'admissió del recurs presentat pel lletrat de l'Estat, atès que no s'ha invocat cap norma de dret estatal que hagués pogut resultar infrin-

gida. Així doncs, la inadmissió que en el seu moment no es va declarar esdevé desestimació en aquesta fase processal.

Tot i això, el Tribunal, com a argument de més a més, reproduïx la seva doctrina sobre la valoració de la llengua de la comunitat autònoma en l'accés a places de l'Administració pública —que no reproduïm perquè s'ha anat recordant en gairebé totes les *Cròniques* darreres—, per bé que, a diferència d'altres vegades, insisteix en la consideració de l'exercici de llengua com a no eliminatori, excepte per a determinades places on això sigui plenament justificat, i no es fa ressò del principi segons el qual és possible exigir l'acreditació del coneixement de llengua per a qualsevol plaça de l'Administració (tal com ho fa, per exemple, en la Sentència de 21 d'octubre de 1999, comentada en aquesta mateixa *Crònica*). En el fonament de dret quart el Tribunal aplica la doctrina esmentada al cas concret i estableix que no s'ha produït una vulneració del principi de proporcionalitat entre els diferents exercicis. Concretament, assenyalava que no és cert, tal com afirmava l'advocat de l'Estat, que la suma de puntuacions mínimes en totes les matèries específiques amb la puntuació màxima de la prova d'èuscar superés la suma de la puntuació màxima en totes les proves específiques amb la puntuació mínima de la prova de basc —que és zero.

Finalment, volem transcriure el darrer paràgraf del fonament quart per tot el que reflecteix d'ignorància i menyspreu del lletrat de l'Estat cap a l'ús de l'idioma propi del País Basc.

«Por ello, procede concluir, de acuerdo con los razonamientos del Gobierno Vasco, que la función pública y cultural es un ámbito propicio para el desarrollo del Euskera, excluyendo los razonamientos del Abogado del Estado, que entienden que estas actividades tienen un uso restringidísimo, puesto que se trata de

impartir clases de teatro, en las que se garantiza un acceso directo a las obras escritas y traducidas, teniendo en cuenta el elemento capital de la cultura, cual es la literatura y la expresión teatral, que en la cuestión examinada aparece claramente objeto de valoración.»

Tornem a reiterar, com tantes vegades, que l'actitud de l'advocat de l'Estat respecte a la valoració del coneixement del basc en l'accés a les places de l'Administració pública resulta, a més d'insostenible, insòlita en l'estat actual de la jurisprudència sobre aquesta qüestió.

Resolucions de la Direcció General dels Registres i del Notariat de 20 d'octubre de 1998 (BIMJ núm. 1849, pàg. 102 i 104), de 26 de novembre de 1998 (BIMJ núm. 1851-52, pàg. 162), de 12 de febrer de 1999 (BIMJ núm. 1855, pàg. 139), de 18 de febrer de 1999 (BIMJ núm. 1855, pàg. 180), de 17 de maig de 1999 (BIMJ núm. 1857, pàg. 160), de 28 de maig de 1999 (BIMJ núm. 1857, pàg. 194) i de 28 d'agost de 1999 (BIMJ núm. 1858, pàg. 248).

Totes aquestes resolucions, que responen a supòsits de fet diversos sobre canvi de nom propi, tenen en comú una orientació contrària al reconeixement del fet plurilingüístic de l'Estat. En totes traspua una tendència homogeïnitadora des del punt de vista lingüístic i molt poc liberal pel que fa a la llibertat de les persones. Tot seguit relatem succintament el contingut i la resolució de cadascuna.

En la primera, de 20 d'octubre de 1998, el recurrent va promoure davant del jutge encarregat del Registre de Mataró un expedient de canvi del nom de la seva filla «Elena» per «Helena». Tant el jutge com la Direcció li deneguen aquesta petició, atès que l'alteració és mínima. I encara que en gallec l'única forma correcta sigui amb *h* —en català ambdues formes són correctes—, els interessats no tenien cap relació amb la Comunitat Autònoma de Galícia. Com hem assenyalat en altres ocasions, la Direcció General fa servir la llengua com a pretext per acceptar canvis o no acceptar-los. A més a més, tenint en compte que en aquesta data ja era d'aplicació la Llei de política lingüística i que en català el nom Helena és correcte, hauria estat més ajustada a dret una resolució favorable al dret del recurrent, atès que aquesta Llei permet ajustar el nom a la grafia catalana independentment de la data de naixement.

Precisament en la Resolució de 28 d'agost de 1999 ens trobem en el cas contrari. Denegat pel jutge encarregat el canvi del nom «Ainoa» per «Ainhoa» en un expedient de canvi de nom per a una persona nacuda després de l'entrada en vigor de la Llei 17/1977 i inscrita en el Registre civil de Múrcia, la Direcció General autoritza el canvi adduint que la forma correcta en basc és aquesta segona. Aquesta doctrina, doncs, ben poc s'avé amb la resolució anterior i, sobretot, posa de manifest que el patró que fa servir és el castellà, que actua com a llengua comuna. Només en casos com el present, en què el nom és pròpiament basc, s'accepta el canvi, encara que el que l'insta no en sigui, de basc.

En una altra Resolució, que també és de 20 d'octubre, i en la de 18 de febrer de 1999, la Direcció resol negativament la pretensió dels recurrents, de la Comunitat Valenciana, que, per mitjà d'un expedient de canvi de nom, volien canviar-se el nom registral «Vanesa» per «Vanessa». S'arriba a

la resolució denegatòria en un cas —perquè la modificació és evidentment mínima i no implica ni tan sols una alteració fonètica apreciable—, i en l'altre perquè «el canvi només suposa l'addició d'una lletra i una alteració fonètica gairebé imperceptible». Efectivament, segurament el funcionari que va inscriure el nom no va percebre la diferència entre una essa sorda i una de sonora; tampoc la devia percebre el jutge encarregat que va denegar el canvi; tampoc el fiscal que hi va informar desfavorablement; finalment, tampoc la Direcció General se n'ha adonat, d'aquesta distinció. La doctrina que hem transcrit parteix del patró castellà, no pel que afirma —que el canvi és petit—, sinó pel que omet —que en català la distinció constitueix un tret característic de l'idioma. Novament veiem que la sensibilitat lingüística pel que fa a la doctrina sobre els noms és escassa.

A una conclusió semblant podem arribar pel que fa a la Resolució de 26 de novembre de 1998. El cas també és un expedient en què se sol·licita el canvi del nom «Manuel» per «Nel». El motiu era que el promotor, resident a Cantàbria, usava habitualment aquest nom propi del dialecte muntanyès o càntabre. La jutgessa encarregada rebutja la pretensió perquè entén que el nom pretès és la traducció al dialecte muntanyès, que prové del leonès, de «Manuel», dialecte «en ple retrocés i que no gaudeix d'oficialitat». La Direcció General, seguint una argumentació diferent i sens dubte més encertada que la de la jutgessa, addueix que el nom no es pot inscriure perquè constitueix un hipocorístic de «Manuel». Per fonamentar-ho treu a col·lació una publicació oficial de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esports del Principat d'Astúries que conté una llista dels noms propis bables en la qual s'inclou el mot «Nel» com a hipocorístic. Tot i que la Resolució que ressenyem no deixa d'aplicar una norma legal, la que prohibeix aquest tipus de termes, i no s'immisceix en la qüestió de l'oficialitat, camí que seria erroni, cal fer palès de nou, primer, la poca consistència d'aquesta norma des del moment que es pot posar qualsevol nom que no sigui ofensiu, i l'encara menor consistència de la doctrina que l'ha interpretada; i segon, la confusió i relativitat en què s'incorre quan s'aplica la mateixa norma sobre diferents parles, com és ara el cas present, en què per prendre la decisió s'ha de basar en un document d'una parla «emparentada», que és el bable. Per altra banda, és sospitos que no sapiguem de cap mot que sigui diminutiu o hipocorístic per al castellà i no per una altra llengua de l'Estat. Ens preguntem si es pot donar tanta coincidència: la homogeïtzació lingüística torna a ser la regla i la llibertat individual també en surt perjudicada.

La Resolució següent, de 12 de febrer de 1999, aborda un supòsit molt reiterat entre els assumptes tractats per la Direcció General: el canvi del nom registral castellà per l'equivalent en la llengua de la comunitat autò-

noma quan el promotor va néixer més tard de l'entrada en vigor de la Llei 17/1977, de 4 de gener, que permetia fer aquesta modificació als inscrits amb anterioritat a l'entrada en vigor. En aquest cas es demana la substitució de «Luis Constante» pel gallec «Lois Constante»; la Direcció ho rebutja sobre la base que el promotor va néixer després de l'entrada en vigor de la Llei esmentada, i per tant els pares ja van tenir llibertat a l'hora d'imposar-li el nom. Assenyala també que en cas que vulgui obtenir el canvi haurà d'instar un expedient governatiu amb la instrucció corresponent, atès que no n'hi ha prou amb la simple declaració davant del jutge encarregat que preveu la Llei del 1977. Certament, el recurs es resol d'acord amb l'aplicació estricta de la llei, però no ens podem estar d'evidenciar la situació de desigualtat real que aquesta norma —ja derogada, com indiquem tot seguit— comporta. En primer lloc, pel fet que, tenint en compte la poca informació i el tarannà de certs sectors funcionaris en l'època en què va néixer, la lliure elecció de la llengua del nom del fill era més teòrica que real. En segon lloc, perquè una cosa és l'elecció dels pares i una altra la voluntat del fill major d'edat; en aquest sentit la norma obstaculitza clarament la llibertat de llengua. I en tercer lloc, atenint-nos a la doctrina de la mateixa Direcció General, ben difícil ho tenia per substituir-se el nom, atès que la modificació de «Luis» per «Lois» per mitjà d'un expedient de canvi de nom —via procedimental que és més complexa— hauria de ser rebutjada, ja que constitueix una «modificació mínima o intranscendent», tal com s'assenyala en les resolucions de 20 d'octubre de 1998 i de 18 de febrer de 1999 ressenyades a sobre, on es rebutja el canvi de Vanesa per Vanessa per aquest motiu. En conclusió, en casos com el present l'aplicació estricta —i restrictiva— de la llei menava cap a atzucacs. Afortunadament, la Llei 40/1999, de 5 de novembre, sobre noms i cognoms i el seu ordre, ha modificat l'article 54 de la Llei del Registre civil per establir que «[a] petició de l'interessat o del seu representant legal, l'encarregat del Registre ha de substituir el nom propi d'aquell pel seu equivalent onomàstic en qualsevol de les llengües espanyoles». Aquest precepte és desenvolupat pel Reial decret 193/2000, d'11 de febrer, de modificació de determinats articles del Reglament del Registre civil en matèria relativa al nom i a l'ordre dels cognoms. Actualment, doncs, aquesta limitació temporal a l'hora de fer el canvi del nom ja no existeix. La Resolució de 17 de maig, que presenta un supòsit de fet molt similar i on se suscitava el canvi de José per Joseba, també denega el canvi sense expedient governatiu i adverteix, tanmateix, de la propera entrada en vigor de la Llei nova que hem esmentat.

En definitiva, la doctrina exposada revela, en primer lloc, que a l'hora de resoldre expedients de canvi de nom es fan jugar motius lingüístics que

s'empren contradictòriament, segons la voluntat d'admetre canvis o no admetre'n. En segon lloc, que per aplicar les limitacions al canvi del nom (justa causa, no-perjudici de tercer, que el canvi no sigui mínim o intranscendent) es fan servir paràmetres de valoració lingüístics, on el castellà té una primacia sobre les altres llengües. I en tercer lloc, el resultat són admissións i denegacions de canvis sense gaire sentit, limitadores de la llibertat individual, prenent la llengua com a excusa de la resolució i, encara, sovint de manera errònia i esbiaixada.

Resolució de la Direcció General dels Registres i del Notariat de 5 de juny de 1999 (BIMJ núm. 1857, pàg. 225).

En aquest cas la Direcció aborda la qüestió de l'adaptació gràfica dels cognoms a la llengua catalana, possibilitat que va introduir l'article 19 de la Llei 1/1998, de política lingüística, i que, posteriorment, ha estat desplegada pel Decret 208/1998, de 30 de juliol, pel qual es regula l'acreditació de la correcció lingüística dels noms i cognoms. D'acord amb la Llei i el Reglament esmentats, l'adaptació es pot aconseguir per simple manifestació de la persona interessada davant l'encarregat del Registre, amb l'aportació d'un certificat que acrediti la correcció lingüística de l'esmena emès per la Direcció General de Política Lingüística (punt 2 de la Instrucció de 20 d'octubre de 1998 d'aquesta Direcció General). Així mateix, la Direcció General dels Registres i del Notariat va dictar una Instrucció l'11 de desembre de 1998 en què, sota diverses argumentacions, establia que per simple manifestació les persones interessades podien demanar l'adaptació gràfica dels seus cognoms catalans quan l'ortografia de l'assentament registral no fos la normativament correcta. Adues instruccions contenien alguns exemples a títol indicatiu, com ara Corominas per Coromines, Montaña per Montanyà, Ferré per Ferrer, Domènech per Domènec, Pijuan per Pijoan, Arán per Aran o Roselló per Rosselló. La Instrucció de la DGRN assenyalava que en casos com Sánchez per Sanxis o Rubio per Ros s'havia de tramitar un expedient de canvi de cognom. Finalment, la Llei 40/1999, de 5 de novembre, sobre noms i cognoms i el seu ordre, modifica l'article 55 de la Llei del Registre civil i estableix que «[l']encarregat del Registre, a petició de l'interessat o del seu representant legal, ha de procedir a regularitzar ortogràficament els cognoms quan la forma inscrita en el Registre no s'adeqüi a la gramàtica i fonètica de la llengua espanyola corresponent». Així mateix, en desplegament d'aquest precepte, el Reial decret 193/2000, d'11 de febrer, de modificació de determinats articles del Reglament del

Registre civil en matèria relativa al nom i als cognoms i a l'ordre dels cognoms, en una addició a l'article 198 d'aquest Reglament estableix:

«El mateix règim [declaració simple davant l'encarregat del Registre] regeix per a la regularització ortogràfica dels cognoms per adequar-los a la gramàtica i la fonètica de la llengua espanyola cor-

responent. Quan no sigui un fet notori, cal acreditar pels mitjans oportuns que el cognom pertany a una llengua vernacle i la grafia exacta en aquest idioma».

Amb el marc normatiu descrit (llevat d'aquest darrer precepte, que és posterior) el recurrent en aquest cas pretenia corregir el seu cognom Pascual pel català Pasqual i a aquest efecte va aportar un certificat de la Direcció General de Política Lingüística. L'encarregat del Registre de Barcelona denega la pretensió adduint que no es tracta d'una correcció gràfica, sinó del canvi d'un cognom castellà per un de català i una esmena com aquesta només està prevista per als noms. El promotor recorre contra la resolució perquè entén que aquesta distinció no està prevista legalment i que, per consegüent, es tracta d'una adaptació gràfica. El Ministeri Fiscal informa favorablement el canvi instat pel recurrent, atès que en català el mot s'ha de consignar «Pasqual», cosa que no constitueix un canvi de cognom sinó solament una adaptació gràfica. El jutge encarregat, en el seu informe, netament contrari a la normalització, assenyala el següent:

«(D)e un detenido estudio de los artículos 17 y 18 de la Ley 1/1998 de Política Lingüística y el Decreto 208/1998 de la Generalidad, el artículo 17 porque afecta la publicidad registral y el 19 porque modifica sustancialmente parte de la regulación registral del cambio de nombre y apellidos, invaden competencias exclusivas del Estado y la reiterada doctrina del Tribunal Constitucional sin que ninguna norma autonómica pueda inmiscuirse en la ordenación registral sin incurrir en inconstitucionalidad. Ahora bien a pesar de las anteriores consideraciones, es lo cierto que la Ley autonómica normalizadora 1/1998, de 7 de enero, del Parlamento de Cataluña, no ha sido objeto de impugnación constitucional por la vía del artículo 161 de la Constitución,

por lo cual no cabe dudar de su vigencia, como así se expresa en la Instrucción de la Dirección General de los Registros y del Notariado de 11 de diciembre de 1998. Partiendo de tales premisas tan sólo cabe una interpretación lo más armónica posible con el ordenamiento registral estatal, como así se indica en la Instrucción de referencia, buscando la interpretación que más se adecue a los principios constitucionales y en especial a cuantos en concreto informan el ordenamiento registral, entre los que cabe destacar el de seguridad jurídica. El recurrente solicita la adecuación ortográfica de su apellido Pascual y consiguiendo sus sustitución por la forma normativamente correcta en catalán de Pasqual, pero una aplicación lógica y razonable de la Ley 1/1998 de Política

Lingüística del Parlamento de Cataluña nos lleva a la consideración de que el derecho al uso normativamente correcto en catalán de los apellidos, sólo puede ser acogido y tutelado por la vía excepcional del artículo 19 de la citada Ley, en aquellos concretos supuestos en los que claramente se evidencia "a priori" que se trata de apellidos específicos y exclusivos de la lengua catalana, en los cuales se ha podido producir una deformación histórica de su correcta grafía. En los supuestos de apellidos tradicionales y de importante difusión en otras lenguas españolas, debe ser rechazada de plano la petición en vía de calificación, y sugerirse al interesado el cauce del expediente registral conforme se previene en los artículos 205 y 206 del Reglamento Registral, para la obtención de la pertinente autorización ministerial, pues de así no proceder se corre el riesgo de facilitarse en extremo una paulatina catalanización de apellidos castellanos in-

curriéndose en el mismo error histórico que precisamente trata de corregir la Ley catalana. Incluso en los casos dudosos no es razonable pronunciarse por la procedencia de la excepcional y casi automática adaptación gráfica de la Ley catalana, sino que por el contrario, debe predominar un criterio de carácter más bien restrictivo, fundamentado, por un lado, en la conveniente inmutabilidad y fijeza de las menciones de identidad (principio informador de esta materia en la casi totalidad de los ordenamientos jurídicos), y en cuanto así viene exigido por el evidente interés público que emana de la finalidad identificadora e individualizadora de los apellidos, y por otro, en la idea de que por encima de toda otra consideración, la primordial finalidad de la institución registral civil, es la plena observancia y efectividad del principio de seguridad jurídica proclamado en la Constitución.»

De l'argumentació del jutge encarregat volem destacar només el que constitueix el desllorigador jurídic de la seva decisió, i deixem de banda altres consideracions que podríem considerar *obiter dicta* (tot i que en el fons semblen més *rationes decidendi*), com ara que en l'aplicació de la norma no es pot cometre l'error històric de catalanitzar cognoms castellans, com havia passat a l'inrevés amb els cognoms catalans. Doncs bé, el jutge addueix que només es poden acollir a la «via excepcional» (!) de l'article 19 de la Llei de política lingüística en els casos en què a priori s'evidencia que es tracta de cognoms exclusius i específics de la llengua catalana. Això és, no de cognoms propis de català, sinó de cognoms que no siguin presents en cap altra llengua espanyola (per raons històriques, només pot ser el castellà). En altres paraules, a l'efecte de l'adaptació gràfica es divideixen els cognoms en catalans exclusivament i en compartits. En aquest darrer cas no és procedent l'adaptació gràfica. Sota aquesta perspectiva s'haurien de rebutjar adaptacions de mots com és ara Cuadras, García, Guardia, Vacas, Rivas o Rivera (Quadres, Garcia, Guàrdia, Vaques, Ribes i Ribera), atès que formen part d'aquesta categoria de «compartits», que cap norma preveu, però que el jutge subtilment infereix. Finalment, l'informe comentat

assenyala que en cas de dubte (lògicament amb aquesta mena de distincions n'hi haurà molts) cal atenir-se a un criteri restrictiu basat en els principis d'immutabilitat i fixesa de les mencions d'identitat, que és reflex del principi constitucional de seguretat jurídica. En canvi, ni tan sols s'esmenta el principi de plurilingüisme de l'Estat o la concordança necessària entre el cognom usat i el registrat. Per altra banda, la seguretat jurídica que tan escrupolosament es vol preservar en aquest cas s'oblida quan es tracta d'adaptar un cognom d'un altre estat (art. 57 i 59 del Llei del Registre civil), la qual s'afavoreix clarament.

La Resolució de la DGRN corrobora bàsicament les tesis del jutge del Registre. En aquest sentit indica que la Llei de política lingüística estableix les possibilitats següents per mitjà de la manifestació simple davant l'encarregat del Registre. Pel que fa als noms, d'adaptació gràfica i de traducció; quant als cognoms, només d'adaptació a la grafia correcta en català dels cognoms exclusivament catalans. Com que «Pascual» és un nom molt difós en el territori espanyol, no escau apreciar-hi cap incorrecció ortogràfica. Entenem que, d'acord amb les darreres modificacions de la Llei i del Reglament del Registre civil, la decisió a què arriba la Direcció General és inviable, atès que s'estableix que quan la possibilitat d'adaptació no sigui un fet notori, cal acreditar que el cognom pertany a la llengua espanyola corresponent i que la grafia és la que es demana. Per tant, si s'acredita, com era el cas que ressenyem, l'esmena és pertinent. S'ha de lamentar, doncs, que les autoritats en matèria registral hagin tornat a demostrar que són tan recluses cap a qualsevol llengua que no sigui el castellà.

Resolució de la Direcció General dels Registres i del Notariat de 28 d'octubre de 1999 (BIMJ núm. 1859, pàg. 353).

En aquest recurs la Direcció General resol sobre un objecte molt semblant al suscitat en resolucions anteriors (REVISTA DE LLENGUA I DRET, núm. 33), que és el dret de la persona interessada que els assentaments registrals siguin redactats en la llengua pròpia de la comunitat autònoma, en aquest cas el català. El recurrent planteja tres recursos davant la Direcció General, que, atesos els lligams entre totes les peticions formulades, decideix acumular-los. Per no transcriure tot l'íter procedimental, molt llarg i amb peticions reiterades en els tres recursos, sintetitzem els punts que sollicita el recurrent, promotor davant del Registre civil de Lleida d'una inscripció de naixement de la seva filla: a) que s'intercali la partícula copulativa *i* entre els cognoms i que es consigni la forma catalana correcta

dels topònims i antropònims que apareixen a l'assentament; *b*) que es redactin en català els assentaments registrals, el llibre de família i tots els documents que se'n derivin, això és, tots els certificats, literals i en extracte, i amb una diligència de constància també en català; *c*) que totes les resolucions, notificacions i altres comunicacions que generi el procediment siguin en català; *d*) que consti el veïnatge civil i la condició nacional catalana de la inscrita; *e*) que no consti la menció «extramatrimonial», atès que té un matís vexatori; *f*) que les mencions legals que hi apareixen siguin referides a la legislació catalana vigent (Llei 7/1991, de 27 d'abril, de filiacions) i no al Codi civil.

Davant de totes aquestes sol·licituds, plantejades en procediments diferents, com abans hem apuntat, la jutgessa encarregada del Registre resol el següent en relació amb la qüestió lingüística. *a*) Quant als assentaments, la inscripció s'ha de fer en castellà:

«Por ser esta lengua en que han de practicarse las actuaciones registrales conforme a lo que establecen las leyes y los Reglamentos del Registro Civil, que parten de la base explícita en varios preceptos, e implícito en todo su articulado, de que el castellano es el único idioma que debe ser empleado en el Registro. No

hay, por otra parte, ningún motivo para entender que estas normas vigentes en la Ley y Reglamento del Registro Civil, hayan sido derogadas por otras posteriores, máxime si se tiene en cuenta que la ordenación de los registros es de la exclusiva competencia del Estado (art. 149 CE).»

b) Més en concret, pel que fa als certificats, en un altre procediment instat pel promotor, la jutgessa assenyalava que l'expedició de certificats literals:

«No puede efectuarse conforme se solicita en lengua catalana, el contenido íntegro de la inscripción, por no ser conforme a la Legislación del Registro Civil que establece el castellano como lengua de las actuaciones del Registro Civil, como se desprende del artículo 298.6 del Reglamento del Registro Civil, y además concretamente en cuanto a las certificaciones literales del Registro civil de la Circular de 1 de marzo de 1984, en la cual la Dirección General de los Registros y del Notariado en su regla 3, sólo prevé, que también pueda consignarse

“la decisión del Encargado o si así lo pide el solicitante” en el idioma oficial de la Comunidad Autónoma, la fórmula que se indica en la regla primera (la fórmula de la antefirma) así como la fecha y cargo de quienes certifiquen (regla segunda), es decir que no se prevé una expedición bilingüe de la certificación en cuanto a estos extremos aludidos.

»Respecto a la solicitud de certificación en extracto de la inscripción de nacimiento, es procedente expedirla de conformidad con los impresos bilingües existentes (Orden de 20 de julio de

1989), si bien en los espacios en blanco al certificar datos de la inscripción de nacimiento, debe hacerse en castellano, al

ser esta la lengua propia de las actuaciones del Registro.»

Així doncs, en línies generals, l'encarregada del Registre reproduïx la doctrina de la DGRN dictada fins al moment, per bé que aprofundeïx l'aspecte castellanitzador en alguns elements de detall, com ara la necessitat de consignar en castellà les parts dels certificats que siguin en blanc o que no hi hagi formulari bilingüe previst. Pel que fa a la petició del promotor segons la qual volia rebre en català les comunicacions del Registre, la jutgesa, amb retard, envia les diferents actuacions fetes al Servei de Normalització Lingüística d'aquell àmbit judicial perquè es tradueixin al català, i, un cop fet això, també es notifiquen en aquesta llengua.

Per la seva banda, el Ministeri Fiscal emet l'informe que segueix:

«El art. 298.6 del Reglamento del Registro Civil impone el uso obligatorio del idioma castellano, oficial en toda España, en las actuaciones del Registro Civil. Este precepto responde a los principios que inspiran la naturaleza de orden público de los datos que refieren al estado civil de los españoles, de conformidad con las bases y principios sentados por nuestra Constitución (art. 1, 2, 3 y 9). Tal normativa justifica que la competencia exclusiva de la ordenación y regulación del Registro Civil corresponda al Estado conforme al mandato imperativo del art. 149.8 de la norma suprema. Este conformidad es desde luego la base de un tratamiento igualatorio de todos los españoles ante las normas relativas al Registro Civil con independencia de su nacionalidad, y para mantener la igualdad no sólo formal, sino material en la aplicación de tales normas, se establecen mecanismos correctores de posibles hechos diferenciales, así, la reforma del art. 54 de la Ley del Registro Civil por la Ley 17/1977 de 4 de enero, y las disposiciones menores que la propia providencia recurrida menciona. El Tribunal Consti-

tucional en reiteradas sentencias, 18/82 de 4 de mayo; 33/82 de 14 de junio, y 39/83 de 30 de junio, y 97/89 de 30 de mayo, se ha pronunciado sobre esta competencia exclusiva del Estado en la regulación y ordenación de los registros e instrumentos públicos, señalando que esa competencia incluye la de dictar normas legales y reglamentarias en la materia. Por otro lado la propia legislación de Cataluña reconoce implícitamente esa competencia, al remitirse en la Ley 1/98 de política lingüística a la legislación específica del Registro Civil y, especialmente en su art. 2 cuando al establecer el marco legal para el empleo "preferentemente" del idioma catalán en las instituciones de la Administración del Estado en Cataluña, pero "en la forma que ella misma determine", y hoy, esa forma es la prevista en el art. 298.6 del Reglamento del Registro Civil. Confunde el recurrente el significado jurídico formal de las certificaciones literales y en extracto, y así como en las primeras, obligatoriamente, se han de extender como reflejo exacto del asiento (art. 28 del RRC), en las segundas cabe un uso de los distintos idio-

mas oficiales del Estado. De lege ferenda sería deseable la posibilidad de otorgar certificaciones extractadas en idiomas distintos al castellano, si bien, habrá que estar a que la legislación estatal establezca tal posibilidad, pues debemos tener en cuenta que nuestro Tribunal Constitucional en st. 82/86 de 26 de junio vino a

sentar los principios de que la exigencia de bilingüismo ha de llevarse a cabo con un criterio de razonabilidad y proporcionalidad desde la perspectiva de lo dispuesto en el art. 23.1, 139 y 149 de la Constitución, así como del de gradualidad como criterio de una progresiva adaptación de las administraciones públicas.»

Com es pot observar, la línia agumental que segueix el fiscal ratifica la posició de les resolucions de la jutgessa encarregada, i posa l'accent en la qüestió competencial, com si hi hagués algun vincle raonable entre la competència estatal en matèria de Registre civil i l'ús del castellà, matisat només per la presència de determinats impresos bilingües. Fins i tot addueix l'article 2 de la Llei de política lingüística com a mostra que la matèria és competència inequívoca de l'Estat des del moment que es preceptua l'ús preferent del català en l'Administració de l'Estat «en la forma que aquesta mateixa determini». Certament la forma l'ha de determinar el titular de la competència, però també és cert, i d'això el fiscal no en treu cap conseqüència, que l'ús ha de ser preferent i no testimonial com és ara. També addueix raons com la gradualitat de la normalització com a criteri per a una progressiva adaptació de les administracions públiques. Criteri aquest que podia ser raonable en el moment de dictar-se la Sentència del Tribunal Constitucional 82/1986, però que gairebé quinze anys més tard ja no pot constituir cap argument sòlid per justificar l'escassíssima presència del català en aquest àmbit. Finalment, pel que fa a la possibilitat de redactar certificats en extracte en idioma autonòmic, l'informe ho qualifica de *lege ferenda*, tot i que la Resolució que comentem tot seguit, continuant una línia doctrinal iniciada pel Tribunal Constitucional (STC 87/1997, de 29 d'abril), admet plenament aquesta possibilitat.

La Resolució de la DGRN, després d'enumerar la normativa aplicable i els precedents, delimita el Registre civil com a competència de l'Estat.

«IV. Para resolver esta cuestión, como todas las relativas a la utilización del catalán en el Registro Civil, hay que partir de la base de que, con arreglo al artículo 149 de la Constitución, la materia concerniente a la ordenación de los Registros es de la competencia exclusiva del Estado y de que el Registro Civil es, sin

duda y de acuerdo con la doctrina del Tribunal Constitucional, uno de estos Registros de competencia estatal, lo que explica que el Estatuto de Autonomía de Cataluña no contenga ninguna referencia al Registro Civil. No debe inducir a confusión que el artículo 17 de la Ley catalana de política lingüística disponga

que los asientos de los Registros públicos en Cataluña se harán en la lengua oficial en que esté redactado el documento o hecha la manifestación, porque este precepto ha de interpretarse, so pena de admitir una exlimitación anticonstitucional de competencias, en el sentido de que se refiere exclusivamente a los Registros públicos dependientes de la Generalidad de Cataluña, pero no al Registro Civil de competencia estatal (cfr. Informe del Síndic de Greuges). Estat interpretació està avalada per la doctrina del Tribunal Constitucional sobre la lengua del Registro Mercantil (Sentencia 87 de 29 de Abril de 1997) y por la propia Ley catalana de 1998 que en su artículo 2,2,b, establece que el catalán és "la lengua pre-

ferentemente empleada por la Administración del Estado en Cataluña en la forma que ella misma determine", de modo que, siendo el Registro Civil un órgano dependiente de la Administración Central del Estado, únicamente las normas estatales tienen competencia para decidir que los asientos del Registro Civil se redacten en catalán. Es significativo a estos efectos que el artículo 17-2 de la Ley catalana emplee la expresión "registros públicos de Cataluña", pues esta referencia a Cataluña, que no se contiene en otros artículos del Capítulo I de la Ley, sólo cobra sentido si se parte de la base de que en Cataluña, junto a los registros públicos de Cataluña, hay registros públicos del Estado.»

Per consegüent, pel que fa a la qüestió competencial, reproduïeix la doctrina segons la qual en la mesura que l'Estat és titular del Registre, és el mateix Estat qui n'ha de disposar el règim lingüístic. En anteriors ressenyes ja hem indicat que aquesta doctrina limita profundament la competència de la comunitat en matèria de llengua (vegeu REVISTA DE LLENGUA I DRET, núm. 30, pàg. 360-365), i ara ens hi remetem. Aquí només volem destacar dues idees que ens semblen errònies en l'argumentació de la Direcció. La primera, que es limita a descartar amb pocs raonaments l'aplicabilitat de l'article 17 de la Llei de política lingüística al Registre civil; aquest precepte estableix un règim de paritat de les llengües oficials en les inscripcions registrals. La segona, que com a argument per descartar l'aplicabilitat de l'article 17 assenyalava que la mateixa norma es refereix als «registres públics de Catalunya» i no als «registres públics de l'Estat»; com que el Registre civil és estatal, l'aplicació de la norma s'ha de descartar. Contraposar aquests dos conceptes sembla del tot fora de lloc, atès que una cosa és la titularitat d'una competència i una altra ben diferent l'àmbit territorial on actua la institució. Si no es raonés així, tal com en més d'una ocasió ha fet el Tribunal Constitucional, ens trobaríem en l'absurd que les institucions del poder central a Catalunya actuarien al marge i desvinculades de l'exercici de competències de la Generalitat.

En el fonament de dret cinquè la Direcció General relaciona el conjunt de normes que han propiciat el reconeixement de les llengües pròpies en la institució registral i assenyalava que:

«[...] hay que reconocer que en la medida de lo posible el Gobierno, el Ministerio de Justicia y la Dirección General de los Registros han procurado, en el ámbito de sus respectivas competencias, hacer

efectivo dentro del Registro Civil el principio constitucional de cooficialidad o doble oficialidad del castellano y del idioma oficial propio en el territorio de determinadas Comunidades Autónomas».

Al nostre entendre els resultats d'aquests «esforços» han estat escassos, fet que queda palès en la primera frase del fonament jurídic sisè, que tracta sobre la llengua en què s'han d'estendre els assentaments i que reprodüim íntegrament.

«No hay, pues, norma estatal que permita que una inscripción de nacimiento se redacte en catalán, ni razones bastantes por el momento para llegar a esta medida. El empleo de la lengua oficial autonómica en las actas mismas del Registro Civil va en contradicción con el principio implícito en la Ley y en el Reglamento del Registro Civil, y explícito en varios de sus preceptos, sobre utilización exclusiva del castellano; este principio no puede estimarse derogado por ninguna norma posterior, teniendo en cuenta el carácter estatal del Registro Civil y su deseable eficacia nacional e internacional y, especialmente, porque, una vez reconocido el derecho de los catalanes para utilizar el catalán en todas sus relaciones con el Re-

gistro Civil, no queda coartado en modo alguna su derecho porque el texto de las actas haya de redactarse en castellano, ante el deber de conocer esta lengua establecido para todos los españoles por el artículo 3.1 de la Constitución. Recuérdese que, de acuerdo con la doctrina del Tribunal Constitucional, contenida fundamentalmente en las Sentencias 82, 83 y 84 de 26 de Junio de 1986 y en la más reciente Sentencia 87 de 29 de Abril de 1997, el derecho de los catalanes a utilizar su lengua propia se limita a su uso en las relaciones con todas las Administraciones Públicas y a recibir respuesta es su misma lengua, y no se extiende a la circunstancia de que la lengua interna de organización de un Registro estatal sea el castellano.»

Per una banda, doncs, es reitera la doctrina sobre la necessària consignació en castellà dels assentaments, vista en ressenyes anteriors i objecte del nostre comentari desfavorable, que aquí reiterem. Per l'altra, s'introdueix un element nou, que és el dret a rebre resposta en la mateixa llengua, acollit de la Sentència del Tribunal Constitucional 87/1997, abans esmentada. El fonament jurídic setè s'ocupa precisament d'aquesta qüestió amb relació als certificats literals i en extracte de les inscripcions registrals.

«Estas últimas consideraciones dan la pauta para resolver otra de las cuestiones planteadas com es la lengua en que deben redactarse las certificaciones literales

y en extracto solicitadas por el interesado. Si, según la doctrina recordada del Tribunal Constitucional, los catalanes tienen derecho a recibir en catalán res-

puestas de las Administraciones Públicas, también han de tener derecho a obtener certificaciones literales de las inscripciones del Registro Civil en catalán, bien se haga la traducción en el propio Registro, bien se realice por el órgano competente de la Generalidad de Catalu-

ña. Del mismo modo también el interesado tiene derecho a obtener certificaciones en extracto en catalán, con las mismas posibilidades de traducción, y rellenándose en catalán, pues así lo pide, los espacios en blanco de los impresos oficiales bilingües hoy aprobados.»

Per consegüent, d'acord amb aquesta doctrina, el ciutadà té dret a rebre tots els certificats íntegrament en català, cosa que suposa una evolució notable en la disponibilitat lingüística del Registre i atenua, per mitjà de fórmula de dret subjectiu del ciutadà davant l'Administració, el fet que el funcionament intern sigui en castellà. No obstant això, algunes qüestions queden ambigües en la Resolució. Així, sobre l'òrgan encarregat de fer la traducció, s'assenyala que pot ser el mateix Registre o bé l'òrgan competent de la Generalitat. Sens dubte, no és el mateix optar per una solució que per l'altra, atès que si qui assumeix la traducció és, sense palliatius, la Generalitat, el Registre continua absolutament aliè a la llengua autonòmica, sense proveir personal capacitada per respondre (en sentit ampli) en català al ciutadà, i l'esforç lingüístic només el du a terme l'ens autonòmic, amb la conseqüència negativa que perpetua el funcionament en castellà del Registre. Així mateix, quan s'hagin d'omplir espais en blanc en català, no se sap qui ho ha de fer, si el funcionari corresponent o també el servei autonòmic. En definitiva, el ciutadà que vulgui obtenir l'efectivitat del dret que en teoria té, presumiblement haurà d'insistir molt per veure's satisfet en el seu dret perquè l'estructura del Registre encara no s'haurà adaptat al seu dret lingüístic.

Pel que fa a la consignació dels topònims i a la consignació de la *i* entre cognoms, la Direcció General entén que ja s'han satisfet (s'ha canviat «Lérida» per «Lleida» i s'ha posat la partícula copulativa). Quant a la petició que tot el procediment i les comunicacions que rebí siguin en català, la Direcció indica que aquest dret queda limitat a rebre en català els actes resolutoris que l'afectin, d'acord amb l'article 13.3 de la Llei de política lingüística, aplicable a l'àmbit registral. Des del nostre punt de vista, acaba sent paradoxal que la Direcció General limiti el dret als actes resolutoris (d'un perfil imprecís) quan poc més amunt havia assenyalat el dret a rebre tota comunicació en la llengua demanada. I encara és més sorprenent que la mateixa Llei de política lingüística acabi limitant el dret a rebre les comunicacions en català.

D'altra banda, un mes després d'haver-se dictat aquesta Resolució, el 26 de novembre de 1999, la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal

Superior de Justícia de Catalunya va dictar una sentència en què es resol·lia la impugnació del mateix recurrent contra una resolució presumpta de la DGRN, consistent en la desestimació per silenci administratiu de recurs ordinari interposat per l'actor contra una resolució similar a les que hem vist de la magistrada jutgessa del Registre civil de Lleida de 13 d'octubre de 1994, anterior per tant a les que han estat objecte del nostre comentari. La sentència reconeix el dret del recurrent que en el segell oficial consti la designació «Lleida» i no «Lérida» i que tots els models de certificats que rep (en extracte i literals) siguin bilingües (no només en català com demanava el recurrent). De tota manera, en la sentència no queda clar si el dret reconegut és a rebre tot el text en bilingüe o només el model de formulari. Sembla, però, que s'hauria d'interpretar tal com ho fa la DGRN, és a dir, que el dret abasta que tot el certificat sigui en la llengua volguda.

Tota aquesta litigiositat en aquesta matèria no fa més que corroborar la necessitat de donar plena carta d'oficialitat a les llengües pròpies en aquest àmbit. Una llengua no es pot considerar oficial si es considera que una assentament en el Registre és invàlid per estar redactat en aquesta llengua. Cal, al nostre entendre, una esmena normativa perquè el català i les altres llengües de comunitats autònomes entrin en peu d'igualtat en el Registre civil, i garantir així els drets dels ciutadans, així com donar satisfacció a l'article 2.2 de la Llei de política lingüística, que estableix la preferència de l'ús del català en l'Administració de l'Estat.